

TÖÖLISKOJA TEATAJA

TÖÖLISVANEMATE JA NÕUKOGUDE HÄALEKANDJA

Märts 1939

Nr. 3

3. AASTAKÄIK

SISU: 1. Hoidke omavalitsust töölisasutis. 2. L. Johanson: Tööpäeva pikkuse küsimus. 3. A. Offenbach: Töölisnoorpõlv ja kutseühingud. 4. Sündmuste käik tööpäeva pikendamise küsimuses. 5. J. Mihkelson: Tööliskond ja ratsionaliseerimine. 6. A. O.: Fašistlik majandusõpetus. 7. L. Konga: Töödistsipliin. 8. Härra F. Toomus ja Tööliskoda. 9. Jälle kahtlustused. 10. Ülevaade Tööliskoja tegevusest. 11. J. M.: Välismaalt. 12. H. Isküll: Ühis-tegevusnurk. 13. Käitiste elu. 14. Mitmesugust. 15. Riigikohtu tegelus.

Suitsetamisel võite tunda
alati suurt mõnu, kui
suitsumaterjal on hea ja
see ei aja kõhima ega
mõju, muide, halvasti
kurgule.
Meisterliku töötlemise ja
kõrge kvaliteedi tõttu on
tõusnud igal pool au-
kohale ETK pool au-
tooted. tubaka-

**A h t o
Viking**

Valige parim, siis
suitsetate hästi!

Märkmeid kavatsetavast eraettevõtete töövõtjaskonna elukorteritega varustamise seadusest

Majandusministeeriumis on valminud, nagu eraviisiliselt Tööliskojale teatavaks on saanud, eraettevõtete töövõtjaskonna elukorteritega varustamise seaduse esialgne kava. Kava kohaselt eraettevõtte, kellede teenistuses on üle 25 isiku ja kes asuvad Vabariigi Valitsuse poolt määratud piirkondades, kus on võetud korraldamisele nende ettevõtete töövõtjaskonna elukorterite ehitamine, on kohustatud Vabariigi Valitsuse poolt määratud ulatuses püstitama ehitusi või varustama muul teel oma teenistuses olevaid isikuid elukorteritega. Ehituskohustuse ulatuse määrab V. Valitsus, kusjuures majandusministril on õigus vabastada käesoleva seaduse alusel pealepandavaist kohustusist ettevõtteid, kellel puudub tarviline kapital või võimalus pangakrediidi saamiseks. V. Valitsusel on õigus anda tagatist korterite ehitamiseks kas ettevõtete või nende teenistuses olevate isikute poolt tehtava laenu eest kuni 35% ulatuses ehitusmaksumusest. Eraettevõtted vabanevad ülalmainitud elukorterite ehitamise kohustusest, kui nende teenistuses olevad isikud või nendest koosnevad ehitusühingud ehitavad ise endile korterid ja kui ettevõtte võtab enda kanda V. Valitsuse poolt garanteeritud laenu osas selle laenu intressid oma teenistuses olevate isikute eest. Kui isik, kelle eest ettevõtte on võtnud enda kanda korteri ehitamiseks saadud laenu intressid, lahkub ettevõtte teenistusest enne laenu lõplikku tasumist, on ettevõttel õigus nõuda tema poolt tasutud intresside tagasimaksmist pooles suuruses, kusjuures see nõudeõigus kustub, kui isik on ettevõtte teenistuses olnud vähimalt 10 aastat, arvates ehitise püstitamise alustamisest.

Nimetatud kavas väljendatud põhimõtted on ju osalt õiged ja nende rakendamine hädavajaline, kuna tööliskorterite küsimuse lahendamine eriti uutes tööstuskeskustes ja ka mujal vajab tungivalt riigi korraldavat kätt, kuid nende põhimõtete vähegi otstarbekas rakendamine kui ka rakendamise järelevalve on mõeldav ikkagi ainult vastava organi loomisega, kelle ettepanekul võiakse otsustada toodud küsimusi ja millest peavad võtma osa ka töölisorganisatsioonide esindajad.

Kava esimene osa taotleb kõikide tööliste korteriolude korraldamist teatud rajoonides, teine osa aga on suunatud ainult omanduselamute ehitamise soodustamisele tööliskonna väikese osa poolt, kellele

see on jõukohane. Seepärast on täiesti vastuvõtmatu kavas ettenähtud vabrikukorterite ehitamise kohustuse asendamine intresside tasumisega omanduskorterite ehitamisel tööliste poolt. Korterite ehitamise kohustus peab jääma igal juhtumil püsima.

Seaduse kavas ettenähtud laenu soodustamise korraldus on töölistele ebasoodus ja koguni kahjulik. See soodustus seisab õieti selles, et 35% ulatuses ehitusmaksumusest on tööline vaba intresside tasumise kohustusest, kui ta 10 a. jooksul jääb tööandja teenistusse. See tingimus võib täituda väga harva, see asetab tööliste tööandja meelevalle alla, pakub tööandjale ainelisi soodustusi tema vallandamise puhul ja tekitab töölistele vallandamisel ülepääsmatuid majanduslikke raskusi intresside poole summa tasumisel.

Töölise enese muretseda jääks selle kava kohaselt raha vähimalt 65% ulatuses ehitusmaksumusest. Seega osutub keskmine laenu protsent liig kõrgeks ja laenu tasumise tähtaeg (praeguste pikalaenu normide järgi) ka kõrgemapalgalisele töölistele üle jõu käivaks. Välismaal võimaldatakse töölistele odavat laenu 90% ulatuses ehitusmaksumusest 30-a. tasumistähtajaga; Eesti tööliste madalate palgade juures ei saa igatahes püstitada vähemsoodsaid tingimusi.

Korteri laenu seadus võib anda positiivset efekti siis, kui on lahendatud laenu %, tähtaja, ehitusmaterjali ja maa soodustatud omandamise küsimus.

Kõne all olev seaduse kava jätab ka lahtiseks, kuidas võivad paraneda korteriolud seal, kus tööandjaile ei panda tööliskorterite ehitamise kohustusi, nagu näit. Tallinnas, kus korterite ehitamine tööandjate poolt ei saa küsimust lahendada. Seepärast tuleb seaduse kavas ettenähtud korterite ehitamise kohustuse kõrval asuda korteriolude sihikindlale parandamisele üleriiklikus ulatuses, mobiliseerides selleks riigi, omavalitsuste ja eramajanduse reserve. Reguleeritud majandusega riik ei tohi selle ülesandega enam viivitada.

Kõne all oleva probleemi tähtsus ja komplitseeritud iseloom tingivad seda, et seaduse kava peab saadetama Tööliskojale seisukoha võtmiseks, kusjuures kojale peab küllalt aega antama asja põhjalikuks arutamiseks.

Praegusel kujul on ülalmainitud elukorteritega varustamise seaduse kava töölistele vastuvõtmatu.

Tööliskoja Teataja

MARTS 1939

Nr. 3

III aastakäik

Tellimishind:	Ilmub kord kuus, vähimalt 24 lhk. suuruses.	Kuulutuste hind:
aastas . . Kr. 1.50	Tegev toimetaja koja peasekretär Lui Metslang.	lehek. . Kr. 30.—
1/2 aastas. „ —.75	Toimetus ja talitus: Tallinnas, Toompst. 17a—13,	1/2 lehek. „ 15.—
1/4 „ . „ —.40	telefon 470-36. Toimetaja kõnetunnid äripäeviti,	1/4 „ . „ 8.—
Üksiknumber 15 s.	välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.	1/8 „ . „ 5.—

Hoidke omavalitsust töölisasutuses!

L. Metslang.

Tööliskonna asutused käitises on tööliskonna demokraatlikud omavalitsus-asutused.

Need asutused on üldised, sest need haaravad käitise kogu tööliskonda. Üldiste valimiste teel moodustatakse nende asutuste organid: töölisvanemad ja töölisnõukogud. Pärast valimisi jäävad töölisvanemad ja töölisnõukogud tihedasse sidemesse oma valijatega. Käitiste üldkogud jälgivad töölisvanemate ja töölisnõukogude tegevust. Üldkogu koosolekuile esitavad töölisvanemad ja töölisnõukogud ülevaateid ja aruandeid oma tegevusest ja saavad üldkogudelt juhtnõore ja näpunäiteid edaspidiseks tegevuseks. Üldkogu on käitise tööliskonna kõrgeimaks asutuseks, üldkogule alluvad kõik teised käitise tööliskonna organid, nii järelevalve kui ka juhtimise mõttes. Töölisvanema ja töölisnõukogu volituste lühike kestvusaeg — üks aasta — tagab, et see järelevalve ja juhtimine oleks tõesti mõjukas ja tugev.

Seesugune vahetu demokraatia meenutab vanaaegsete linnriikide ja üksikute Šveitsi kantonite vahetut demokraatiat, kus linna või kantoni kodanike üldkoosolek oli kõrgeimaks järelevalve teostajaks ja kõigi küsimuste otsustajaks. Seesugust demokraatiat peetakse kõige avaramaks ja ulatuselisemaks. Seesugune demokraatia kindlustab, et kõik selle osalised võrdselt ja üheväärselt saavad ja võivad kaasa rääkida ja otsustada üldisis küsimusis. Selle tulemuseks on aga ka seesuguse demokraatia tugevus: ta liidab selle korra osaliste enamiku soovid ja tahted ühises suunas tegutsemiseks.

Tööliskonnale on tähtis oma asutustes avara ja ulatuselise omavalitsusliku ja demokraatliku korralduse säilitamine ning kindlustamine.

Tööliskond on töölisliikumise algajast peale võidelnud oma ühinemisvabaduse eest. Ühinemisvabaduse tuum seisab võimaluses luua oma organisatsioon ja asutusi, milles tööliskond võiks end ise korraldada, valitseda ja oma tegevust määrata. Ühinemisvabadusega käib kaasas demokraatliku omavalitsuslikkuse põhimõte, sest see võimaldab ühinemise kaudu rakendada enamikku tööle, mitmekordistada ja liita üksikute jõude. Niiviisi sõnad ja soovid leiavad tee tegelikku ellu. Otsustes, resolutsioonides ja märgukirjades avaldub sõnades tööliskonna tahe. Demokraatliku omavalitsusega organisatsioonis või asutuses see sõnaline poliitika muutub ühises suunas tegutsemiseks, ühiseks tegevuseks, tegelikuks poliitikaks.

Kui tööliskond on saavutanud tööliskonna asutuste näol demokraatliku omavalitsuse raami, siis peab ka selle säilitama, seda arendama ja vältima võimalusi.

mis võiksid saada sellele ohtlikuks. Tuleb eemal hoida väljast ja eemalt tulevaid mõjusid, valvet ja vahelesegamist.

Seadus näeb ette, et riigivõimu esindajad — tööinspektorid — võivad jälgida, et tööliskonna asutuste moodustamine — töölisvanemate ja töölisnõukogude valimine — toimuks vormiliselt seadusepäraselt. Tööliskonna asutuste tegevuse suhtes ei ulatu nende võimupiirid kaugemale. Eriti ei saa tööinspektorid ennast sisuliselt segada tööliskonna asutuste tegevusse. Selle järele ei ole ka mingit vajadust, sest käitise töölise kõrgeim asutus — üldkogu — ise juhib ja jälgib töölisvanemate ja töölisnõukogude tegevust ja suudab selle ülesandega ka tulla toime. Seaduseandja on siin jätnud töölisele vabaduse ja omavalitsuse, seda mõistame ja tahame meie hinnata! Tööliskonnale on võõrad püüded anda temale endale enesemääramise ja omavalitsuslikkuse alusel kuuluvate ülesannete teostamist riigivõimu esindajaile.

Käitise tööliskonnas tekkivaid küsimusi, samuti võimalikke sisemisi arusaamatusi tööliskonna üksikute asutuste vahel, pole vajadust ega mõtet anda tööinspeksioonile lahendamiseks, need lahendavad käitiste üldkogud ise.

Seesuguste küsimuste kandmine väljapoole, tööinspeksiooni ette, tähendaks saavutatud omavalitsuslikkuse ja enesemääramise vabatahtlikku piiramist ja käest andmist. Seepärast peaks hoiduma protestidest ja kaebustest tööinspeksioonile ja tuleks anda sisemiste küsimuste lahendamine käitise üldkogu koosolekute kätte, kes selleks seaduse järgi on õigustatud. Harilikult, ja seda näitavad ka kogemused, töölise kaebused ja protestid tööinspeksioonile toimuvad tööandja huvides ja kahjuks töölise vabale omavalitsuslikkusele. Tuletame ainult selles mõttes meeles korduvaid ja nüüdseid juhtumeid A/S. A. M. Lutheris.

Peame alal hoidma ja välja arendama töölise omavalitsuse tööliskonna asutustes! Tuleb hoiduda pöördumisest kaebustega riigivõimu poole töölise omavahelises asjus, need küsimused tuleb lahendada tööliskonnal endal. Enesemääramise ja senise vabaduse nimel tuleb kõigil töölisel käitistes tunnustada üldkogude kui käitise tööliskonna kõrgeimate asutuste otsuseid ja neile alluda.

Töölised tahavad ja peavad ise oma sisemisi asju lahendama ja korraldama, väljastpoolt abi ei ole vaja.

Ainult need, kes ei hooli demokraatlikust omavalitsuslikkusest ja töölise asjast, võivad sisemiste küsimuste pärast joosta mujalt abi otsima. Nende koht aga ei ole töölisasutuses, sest nende tee läheb lahku tööliskonna teest. Töölisel tuleb seesuguste isikute suhtes võtta seisukoht.

Demokraatlik omavalitsus töölisasutuses on töölisele palju väärt. Selle hoidmine väärrib kogu tööliskonna pingutusi.

Tööpäeva pikkuse küsimus

L. Johanson

8-tunnine tööpäev oli aastakümneid töölise tähtsaimaks nõudmiseks enne kui see leidis enam-vähem üldise tunnustamise ja teostamise. Töölisel tuli seda nõudmist aastast-aastasse korrata, eriti 1. mai demonstratsioonidel.

Majandusteadus ja arstiteadus olid varem töölise töötingimuste suhtes tummad. Tööstuse areng ja muudatused majanduse ja tööstuse arengus tõid kaasa ka töölise olukorra ja töötingimuste uurimise vajaduse.

Arstiteadus hakkas uurima tööfüsioloogiat, töö ja töötingimuste mõju inimorganismile.

Tekkisid uued teaduslikud distsipliinid. Hakati tegelema töötervishoiuga, rahva tervishoiuga, püstitati sanitaarnõudmisi linnade, korterite, tööasutuste ja inimese isikliku elu kohta. Leiti, et ühiskonnale ja rahva tulevikuks ei ole enam ükskõik, missugustes tingimustes elatakse ja töötatakse kodus ja tööasutuses. Riigivõim hakkas andma eeskirju tervishoiu ja sotsiaalolude alal, püstitades minimaalnõudmisi, mille täitmata jätmisega käivad kaasas pahed, haigused — sotsiaalne viletsus. Viimasel ajal on peale arstiteaduse vastavate alade väljaarendamise tunnustamist leidnud ka töö-

õigus, mida nüüd õpetatakse ka ülikoolis. Töökaitse ja sotsiaalkindlustus on kõikjal arenenud ja tunnustamist leidnud.

Tööpäeva lühendamist põhjendati just nende uurimustega, mis näitavad töö mõju inimorganismile ja neid muudatusi, mis väsimusel on inimorganismile, inimtervisele, töövõljakusele, vaimsele elule ja sotsiaalsetele oludele.

Tööpäevana peeti 8-tunnist töötamist normaalseks, selleks piiriks, millest üle ei või minna, välja arvatud erand- ja paratamatud juhtumid.

8-tunnine tööpäev pandi paljudes riikides ja rohketele töölaladel tegelikult kehtima juba enne maailmasõda. Selle järele, kui Versailles' rahulepingus leidis üksikasjalist käsitlemist ka töökaitse ja sotsiaalkindlustuse väljaarendamine ning tööliste olukorra ja töötingimuste parandamise vajadus ja kui nende küsimustega hakati tegelema rahvusvahelises ulatuses, leidis 8-tunnine tööpäev peagu üldist tunnustamist.

8-tunnine tööpäev leidis Eestis väljendust juba vabariigi esimesil päevil valitsuse manifestis, kus deklareeriti, et 8-tunnine tööpäev pannakse kehtima. Nii sündiski. Kui 1931. a. anti tööstuslike käitiste tööaja seadus, siis selles leidis käsitlemist juba tegelik olukord. Nii on 8-tunnine tööpäev seaduseandlusega leidnud tunnustamist tänapäevani. Suurelt jaolt ka tegelikult. On küll tõsi, et kasutades tööinspektsiooni nõrkust töötatakse paljudes väikekäitistes kauemat aega, ka üle 10 tunni, ei täideta ületundide ja nende tasude kohta käivaid eeskirju jne., kuid see on seaduse rikkumine, mida ette tuleb iga teiseigi seaduse täitmisel.

Nüüd on 8-tunnise tööpäeva kaotamise, tööaja pikendamise, küsimus päevakorrale kerkinud käsitöötajate algatusel. Põhjuseks on siin mitte tegelik tarvidus, vaid reaalsiooniline mõtlemisviis ja need välismõjud, mis on pärit neilt mailt, kus relvastuse huvides on kodanikud tööle rakendatud õigusteta orjadena. Meilgi on veel ringkondi, kes on vaevalised töökaitsele ja sotsiaalkindlustusele, kes ei taha tunnustada tööliste kui elavate inimeste loomuliku õigust.

Tööpäeva pikendamise liikumine Eestis langeb ajale, kus üle maailma ja rahvusvahelises ulatuses on päevakorral tööaja veelgi lühendamine, 40—44-tunnise töönädala küsimus.

Peale käsi- ja kodutöö, väiketööstuse, taotletakse tööaja pikendamist igasugustel „hooajatoodel“, kuigi juba 1937. a. dekreedid korras muudeti tööaja seadust ja anti õigus erilise loata ületundide tegemiseks, ka sunduslike, turba lõikamisel, pressimisel, kuivatamisel, kogumisel ja ladumisel (§ 8 p. 10), savitööstuses, kus töötatakse ilma kunstliku kuivatusega ajal, mil plonnide kuivatamine vabasõhus on võimalik (§ 8 p. 11), ja ehitustöödel ajavahemikul 1. aprillist kuni 1. oktoobrini (§ 8 p. 12). Selle juures ei ole ületundide arv mitte piiratud.

Üldiseks normiks on, välja arvatud § 8 loetletud juhud, et ühe ööpäeva jooksul on

keeldud teha ületunnitööd üle kahe tunni. Ületunnitööde eest tuleb maksa vähimalt 50% rohkem. § 9 on ette nähtud tööinspektsiooni loal kuni 75 ületundi ja töökaitse-sotsiaalkindlustuse osakonna direktori loal kuni 100 ületundi aastas.

See on kehtiv ka väikekäitiste kohta, ka käsitööstuses.

1937. a. oli käsitööstuses tegevate isikute arv 21.510, väiketööstuses (alla 5 töölisega mehhaniseeritud tootmisega ettevõtted) tegutses 6000 isikut.

Statistika ütleb, et väike- ja käsitööstuses on praegugi rohkem madala produktiivsusega ja poolikult kasutatavat tööjõudu.

Käsi- ja kodutööstuskäitiste arv 1937. a. mais oli statistika andmeil 20.066, sellest oli suurem osa kehakattetööstusi — 9571, siinhulgas meeste riiete õmbluse alal 2912, pesu- ja naiste riiete õmbluse alal 3435 ning jalanõudetööstusi (kingseppi) 3028.

Keskmine tööpäeva pikkus statistika andmeil on käsi- ja kodutöölilisel: meestel kehakattetööstuses — käsitööliliste harilikult 9,2, kodutööliliste 9,5, ülemäär käsitööliliste 11,8, kodutööliliste 12,4. Sellest rätsepatel harilik — käsitöölilistel-meestel 9,2, kodutöölilistel 9,3, ülemäär rätsepatel-käsitöölilistel 12,1, kodutöölilistel 12,0; naistel: kehakattetöölilistel — käsitöölilistel harilik 7,9, kodutöölilistel 9,1, ülemäär käsitöölilistel 10,8, kodutöölilistel 11,0, sellest õmblusajal harilik — käsitöölilistel — 8,0, kodutöölilistel 9,1, ülemäär käsitöölilistel 10,9, kodutöölilistel 11,4.

Viimasel ajal on tööpäeva kohta käivad andmed ligilähedased ülaltooduile. Neid andmeid ei ole veel avaldatud.

Nagu neistki arvudes näeme, on käsitöös ja kodutöös juba nüüdki pikk tööpäev.

Kodutöölilistest töötab juba nüüd ligi 30% vähimalt 10 tundi ja 25% 11 tundi ja rohkem päevas.

Mees-kodutööliliste tööpäev on tavaliselt pikem kui iseseisvail käsitöölilisel.

Naiste tööpäev ulatub tavaliselt keskmiselt 9 tunnini.

Meestel kodutöös ulatub tööpäev ametlikel andmeil sageli 11—12 ja osalt isegi üle 15 tunni, naistel — 10—12 ja koguni üle 15 tunni nagu meestelgi, nagu näeme „Eesti Statistikast“.

Kui tööaega ametlikult veelgi pikendada, 8-tunniline tööpäev ses osas veelgi „painduvamaks“ teha, siis — kui kaugele õigupoolest tahetakse tööpäeva pikendamisega minna?!

Hooaegadel on erakordselt pikk tööpäev kodutööstuses ja iseseisvail käsitöölilisel.

Mis on nii pika tööpäeva põhjuseks? Eeskätt — madalad töötasud käsitöölal üldse ja teiseks sesoonsusest tingitud suured töömahu võnked.

Nagu sellest nähtub, tõendavad ka Eesti andmed, et pika tööpäeva kaasas käivad madalad palgad — mida pikem tööpäev, seda madalam töötasu.

Tuleb märkida, et kodutöö tehakse äridele, kes maksavad tükitöölt, võttes vahekasu.

Kodutöölise teenistusolusid peetakse isegi raskemaiks kui iseseisvate käsitöölise omi.

Kodutöölise teenistus pika tööpäeva juures on statistika andmeil vabrikutöölise omast meestel ümarguselt $\frac{1}{3}$ ja naistel $\frac{1}{4}$ võrra väiksem.

Madal töötasu sunnib kodutöös tööle rakendama ka omakseid — naise ja alaealised lapsed, mis ka omalt poolt töötasu aitab alla suruda.

Kodutööstus esineb puhtal kujul harva. Nagu „Eesti Statistika“ ütleb, esineb sageli käsitöö ja kodutööstuse segavorm, kodutööstus on praktiliselt raskesti eraldatav käsitööst.

Nii kodu- kui ka käsitööstuses on majanduslik ja sotsiaalne olukord väga halb. Neil aladel ei leia töökaitsse ja sotsiaalkindlustuse seadused veel tegelikku rakendust.

Ei ole siis kodu- ja käsitööstuses vajaline ega mõeldav tööaja pikendamine, vaid tööaja lühendamine ja töötasu suurendamine. Samuti ka hooajatöödel.

Arvamine, et pikk tööpäev on rahvamajanduslikult kasulik, on täiesti ekslik. Otsustatakse tunnete ja meelsuse alusel, ilma et vaevaks võetaks tutvuda uurimuste ja andmetega. Pikk tööpäev, kus tähele panemata jäävad need piirid, mida tervishoiuõpetus püstitab, on kahjulik nii rahvamajanduslikult kui ka tervishoidlikult.

Neid tõdesid ja õpetusi, mida sisaldab arstiteadus, ei saa ometi ka tööpäeva pikkuse otsustamisel jätta tähele panemata, ilma et sellele järgneks karistus — kas või looduse enese poolt.

Kui juba Eestis haigestumiste arv ja suremus on isegi väga suur, eriti just tööliste,

käsitöölise ja kodutöölise keskel, siis ei saa enam kõnelda töötingimuste halvendamisest, vaid — ümberpöörduvalt — tuleb püüda kõrvaldada need põhjused, millest on tingitud haigestumiste ja suremuse kõrge arv.

Peale toitlusolude ja teiste töötingimuste on just eriti suur tähtsus töö- ja puhkeaja küsimusel. Ka töömehel tuleb end väsimusest välja puhata, ka tema ei või üle töötada.

Pikk tööpäev vähendab tööviljakust ja surub alla töötasu, teeb tööliste olukorra veelgi viletsamaks, tekitab ihulist ja vaimset kidunemist ning sotsiaalseid pahesid. Inglise uurimused maailmasõja ajal, kui tööpäeva pikendati 12 tunnini ja kaotati pühapäevarahu, tõendavad seda. Kui kehtima pandi 12—15 tunni asemel 8-tunnine tööpäev, siis tõusis tööviljakus, aga ka 8-tunnise tööpäeva tasu, 20% võrra suuremaks kui 12-tunnise tööpäeva juures, ka siis, kui tükitöötasu jäi endiseks.

Kokkuvõetult: ümberlukkamatud uurimused tõendavad, et üleliia pikk tööpäev on kahjulik tööstusele enesele, rahvamajandusele ja töötaja tervisele, vähendab tööviljakust ja töö headust, hävitab tervist, inimelu, on barbaarne ja ebaratsionaalne nähtus. Seepärast tuleb küll tööpäeva pikendamise asemel käsi võtta:

1) 8-tunnise tööpäeva seaduse elluviimine kõigil tööaladel, ka käsi- ja kodutöö alal,

2) töötervishoiu nõudmistele täitmisele kõikjal,

3) töötasu tõstmise — palgalolude parandamisega, ka — käsi- ja kodutöö alal.

4) kõigi töövõtjate, ka kodu- ja käsitöölise, kohta töökaitsse ja igakülgse sotsiaalkindlustuse teostamine.

Töölisnoorpõlv ja kutseühingud

A. Offenbach

Vastav statistika tõendab, et igal aastal lahkub algkoolist ca 2000 noort, ilma et nad jatkaksid oma kooliharidust. Kuna rikkama kihi lapsed pääsevad keskkooli, siis algkooli juure peatumata jäänud noored kuuluvad rõhuvas enamuses palgatööst elatuvatesse perekondadesse ja seega algkoolist siirduvad otsekohe tööprotsessi. Seega on iga-aastane uute tööliste juuretulek suur, kui võrrelda seda üldise tööstustöölise arvuga (60.000). Samal ajal teostub eastunud tööliste lahikumine

tööprotsessist, nii et iga aasta uued juuretuliijad mõjutavad üha enam tööstustöölise mentaliteeti ja arusaamist. Seda tõsiasi ei või jätta arvestamata.

Kutseühinguline praktika tõendab, et töötajate organiseerumine kutseühingusse ja selle jõu rakendamine organisatsiooni ülesandesse — eeskätt palga- ja töötingimuste parandamisse — nõuab äärmiselt suurt pingutust ja teadvust kutseühingu tähtsusest ja tegevusest. Kutseühingusse astuja peab

omama selge pildi ja arusaamise kolmes tõsiasjas: 1) kutsealalise koondamise tahe eeldab vaid endasugust ja majanduslikult seotud huviringkonda, 2) kapitali ja töö vahekordade korraldamine on võimalik vaid kindlalt piiritletud koonduste kaudu, 3) sotsiaalse olukorra tõstmine on võimalik, kui selleks on jõudu, kusjuures loota heategevusele või kaastundele vastaspoolelt on asjatu. Kas on praegu võimalik kõnelda, et tööstuslikku protsessi astunud noorem põlv omaks neist tõsi-asjust vähegi teadvust või et oleks hoolt kantud selle teadvuse äratamise eest? Mitte eitades perekonna kasvatus mõju töölisnoorele, kus võib-olla juba noortöölise vanemad on annud mõningat selgitust sel alal, võime ometigi karta, et sellane selgitustöö on olnud õige nõrk ja vähehaarav. Samuti ei pea me kuigi suureks ka nende noortööliste arvu, kes jõudsid sellastele äratundmistele isikliku uurimise kaudu, eriti ajal, mil vastavast uurimismaterjalist on puudus ja propaganda sel alal loid. Seepärast peame paratamatult arvestama seda kasvatus mõju, mida annab töölisnoorele eeskätt kool, selle kõrval aga arvukalt tegutsevad noorte organisatsioonid.

Üht võime sellest kasvatusest ütelda: seal pole töölisnoorele antud ühtki eeldust kutseühingulise liikumise tundmaõppimiseks ja selle väärtuse hindamiseks.

Algkooli kui ka noorte organisatsioonide juhtmõtteks on üldsõnaline loosung: kasvatada noortest häid ja korralikke inimesi ning tublisid oma isamaad armastavaid ja teenida tahtvaid riigikodanikke. Me ei hakka seda mõistet lahkama, kuna a priori nõutakse seda igalt legaalselt töötavalt organisatsioonilt. Küll aga ei näe me noorte organisatsioonide ainult sellesuunalises tegevuses sidet töölisorganisatsioonide ülesannetega: luua ühiskond, kus pole nälga ega viletsust ja töötegija on kaitstud hoolimatu väljakurnamise eest. Vastuoks — omal ajal algkooli õpetajate sotsiaalne radikaalsus kui ka mõnede noorte organisatsioonide tegutsemine sotsiaalsete uuenduste tarviduse rõhutamiseks on leidnud pidurdamist ja hiljem koguni keelmist. Nii

on murdeeaalsete noorte (14—17 a.) kasvatusveskiks jäänud algkool ja teisel kohal arvukad noorsoo-organisatsioonid. Viimased omakorda teenivad rida kõrvalülesandeid — on militaristlikud, usklikud, teravrahvuslikud ja sotsiaalsed laiemas mõttes. Neist organisatsioonidest on esikohal usklikud organisatsioonid — noorte meeste ja naiste ühingud, luteri usu kiriku noored jne. Edasi noorte kasvatusel alal töötavad skaudid, noored kotkad, kodutütred, gaidid, ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus, maanoored, Noorte Punane Rist, Noorsoo Karskusliit jt. Sageli on noored koondatud mitmekordselt nii ühte kui ka teise organisatsiooni. Kuna ülesseatavad töed kannavad vaid abstraktset ilmet, siis noore huvi äratamiseks organisatsioonilisele tööle harrastatakse vastavalt organisatsiooni ilmele laagreid, marsimist, sporti, rahvatantse, rahvarõivaid, käsitööd jne. Seetõttu võime julgesti ütelda, et noorsoo-organisatsioonide kaudu edasiantav kasvatus mõju on suur, ja see ei ulatu mitte üksi organiseeritud noortele, vaid igapäevases läbikäimises see puudutab ja loob ümber ka organiseerimatu noore vaa- teid ning tõekspidamisi.

Niiviisi mõjutatult astub tööprotsessi iga aasta arvukas kogu töölisnoorpõlv. Oma perekondlikus elus näinud küllalt viletsust ja piiramist, on ta rõõmus, et ta üldse leidis koha. Selle juures palga suurus pole talle kuigi oluline, ta rõõmustub sellestki vähesest, olles abiks isale-emale perekonna kulude kandmisel. Murdeea- st välja jõudes ja ka ise püüdes saada iseseisvaks, hakkab ka temale selguma saadava tasu vähesus ja tal ärkab paratamatu huvi oma sotsiaalse olukorra parandamiseks. Nii hakkab elu alasti töde pikapeale uuristama senist kasvatus vilja, mis on saadud nii algkoolilt kui ka noorsoo-organisatsioonidelt. Endine organisatsiooni kaaslane — rikkama mehe poeg — pole temaga reaalelus enam ühe tee käija. Sageli ta peab teenima sedasama endist kaaslast, ja juba sotsiaalne vahe ei luba astuda esile endisel üksteise mõistmisel. Pikapeale kaovad raske töö juures ka endisel ajal kas-

vatatud tõesed urituledest, ühislaagri-
test, koguduse teenimisest jne. Sel ajal
teostub juba kogu omandatud tööks-
pidamiste ümberhindamine ja teede
otsimine ummikust. Nii hakkab elu
ise asetama töölisnoort kohale, kuhu
ta juba algul kuulus, kuhu kuuluvust
ta seni aga ei võinud näha. Seetõttu
pole karta, et töölisnoorpõlv võiks hül-
jata kutseorganisatsiooni, teatava aja-
vahemiku järele jõutakse ka kutse-
ühingulise organiseerimiseni.

Kuid kasvatus on siiski niivõrd
hinge juurdunud, et noortööline ei
suuda sellest vabaneda elu lõpuni.
Nii peame ka meie kutseühingulise
liikumise töölisnoorele lähemale too-
miseks seda arvestama. Elu alasti tõe-
dede ees seisest ja olles küps liituma
kutseorganisatsiooni, noor tööline omab
veelgi seniseid harjumusi ja huviala-
sid. Need huvialad on ise süütu ega
tee kellelegi kahju, kui selle juures
hoitakse alati silme ees kutseühingu
peaesmärke. Nii näemegi õigustust
sellaseile kutseühinguile, kus kutse-
ühingu peatöö kõrval on suurt rõhku
pandud kultuuriliste küsimuste lahenda-
misele ja on rakendatud selle kaudu
kutseühingu noorem põlv aktiivsele
tööle. Enama huvi äratamiseks pole
kahjulik, kui ka kutseühingu vanem
põlv lööb noortega kaasa. Vanemate
ja kogunud meeste eeskuju õhutab
noori ja sel korral on kontakt täieline.
Mitmeil kutseühinguil näemegi sel alal
suuri saavutusi: töötavad iga liiki män-
guringid, spordiringid, tamtsitakse rah-
vatantse, peetakse ülal laulukoore,

näiteringe jne. Need kõik loovad
usaldusliku õhkkonna noorte ja va-
nade vahele. Selle kaudu suudetakse
kaotada ka see mahategev mõju, mil-
les pahatihti on noortele näidatud
töölisorganisatsioon kui riigivaenulisi
ja ebalojalseid. Olgu siin märgitud,
et isegi meie gaasikaitsenädalal oli
oskamatult ja haavavalt valmistatud
plakat, kus pealkirja all „sisemised
vaenlased tegutsevad“ kujutati töös-
tuste foonil tööliste koosolekut agitaa-
toriga keskel. Nagu seda mujal ei
oleks karta! Seda teevad täiskasva-
nute organisatsioonid, mida nad siis
veel edasi annavad noortele?

Ülaltoodud tegevust peab jätkama
ka veel selles mõttes, et kui seni ta-
hети hoida oma töökspidamiste alusel
ennemurdeaegne moorpõlv, siis nüüd
pannakse rõhku sellele, et vastavates-
se organisatsioonidesse tõmmata töös-
tav noorpõlv. Mitmed noorte organisat-
sioonid ei näe üldse vanuse piiri. Pal-
judes suurkäitistes tehakse kibedat
tööd kristlike ühingute organiseerimi-
se kaudu, kulutades suuri rahasid
töölisnoorpõlvele. Alles hiljuti oli
Noorte Komitee, mille ülesandeks oli
noorte organisatsioonide töö ühtlusta-
mine, otsustanud suuremat hoolt kan-
da ka algkoolist lahkunud ja tööprot-
sessi läinud noorte eest.

Nii võime, kokku võttes, ütelda:
kutseühinguline liikumine, kui ta ei
taha muutuda tulevikus verevaeseks,
peab kandma suurt hoolt töölisnoor-
põlve sidumise eest töölisliikumisega.

Sündmuste käik tööaja pikendamise küsimuses

Tööpäeva pikendamist soovijate esivõitle-
jaks hakkas Käsitööstuskoda. Tema „võitlusest“
informeeriti avalikkust jaanuari lõpul „Päeva-
lehe“ nr. 35 kaudu, kus ilmus järgmine sõnum:
„Täienduseks 17. mail ja 16. juunil 1938. a.
esitatud märgukirjadele saatis Käsitööstuskoda
24. jaan. k. a. sotsiaalministrile uue märgu-
kirja, milles palutakse võtta kaalumisele keh-
tima pandud sotsiaalseaduste ja määruste
pehmemdamist käsitööstuses. Eeskätt palu-
takse sotsiaalministrit arvata rida käsitööala-
sid, nagu rätsepa-, rõivaõmblemise-, karus-
naha-, moe-, kingsepa- j. t. tööd, käsitööstuses
kuuluvaiks hooajalisteks tööaladeks ning
siin mitte kohandada tööstusseaduse nor-

me, millised näevad ette sundusliku 50%-lise
lisatasa maksmist tehtud ületundide eest.

Koja märgukirjades näidatakse samuti,
millised kuud ühel või teisel käsitöö alal on
kibedateks töökuudeks ja millised kuud osu-
tuvad siin „surnud kuudeks“.

Kuna sotsiaalminister juba 1. a. on annud
koja delegatsioonile mõningaid lubadusi koja
ülaltoodud taotlusis, siis on koja esimees koos
ekspertidega palutud ministeeriumi sellekohas-
teks läbirääkimisteks.“

Meil pole teada, missuguseid tulemusi an-
dis sõnumis tähendatud „ekspertide“ käik
ministeeriumi, sest selle kohta jäi informat-

sioon avalikkusele ära ja Tööliskoda pole ka ametlikult veel asjasse pühendatud.

On aga arusaadav, et need sammud tublisti häirisid kogu tööliskonda, eriti muidugi asjast otse huvitatud aladel, nagu rätsepa-, kingsepatöölisi jne.

Asja selgitamiseks ja oma huvide kaitseks välja astudes pöördusid Eesti Nahatöölise Liidu ja Eesti Rätsepatöölise Liidu esindajad ka omapoolse märgukirjaga härra sotsiaalministri poole, milles neid toetas ka Tööliskoda.

Märgukirjas rõhutati kokku võttes järgmist:

Allakirjutanud kutseorganisatsioonide arvates Käsitööstuskoda oma algatusega 8-tunnise tööpäeva seaduse muutmise asjus taotleb peamiselt kaht sihti: saada üldsuse heaks minevate maksude kergendamist ja vabaneda sotsiaalkindlustuse kuludest, mis lähevad tööliste heaks. Nende poolt soovitud olukorras ei tarvitseks ettevõtjail enam aasta läbi töötada, vaid ainult teatud hooaegadel. Seega ei tarvitseks neil ka pidada alalisi töölisi ja nad võiksid piirduda ainult juhulike töolistega hooajal, kellel siis tuleks teha ebamääraselt pikki tööpäevi ilma mingisuguse lisatasuta. Seda harrastatakse teatud käsitöösturite poolt praegugi, möödahiilimisega kehtivaist seadusist ja määrusist, see pole aga millegagi põhjendatud.

Vastutuleku puhul Käsitööstuskoja soovidele sellase lausa ebaloomuliku olukorra legaliseerimise teel soodustataks ilmselt Käsitööstuskoja alla kuuluvaid väiketööstusi kuni 10 töölisega ja üle 10 töölisega töötavast tööstusest hakkavad kahtlemata ka teid otsima vähe- mais ettevõtteis kehtivate soodustuste saamiseks. Üks sellane tee oleks loomulikult tööliste arvu vähendamine. Selle tagajärjena paratamatult suureneks veelgi nn. kodutöölise arv, mis aga halvaks suure osa rahva perekonnaelu ja tervishoidlikku heaolu. Riik ja ühiskond jääksid ilma tööstusmaksudest ja sellest võidakse vaid väike grupp seni sotsiaalseadusi ignoreerivaid käsitööstureid. Kogu meie rahva heaolu huvides see ei tohiks olla lubatav. Igal juhul peaks jääma kestma meie senine püüd — viia töö moodsaisse tööstusisse, aga mitte soodustatama töötamist elukortereis ega

viletsais ajakohaseile nõudeile mitte vastavais käsitööpunkreis.

Kõigil neil põhjendusel ei tuleks allakirjutanud kutseorganisatsioonide arvates milgi tingimusel hakata muutama 8-tunnise tööpäeva seadust sellases tagasikiskavas vaimus, vaid 8-tunnine tööpäev tuleb kindlalt ellu viia, kõvendades selleks vajalist järelevalvet.

Härra sotsiaalminister oli suhtunud märgukirjale heatahtlikult ega olnud tal ka suuremaid lahkarmamisi kutseorganisatsioonide esindajatega jutuaajamisel. Kutseühingute esindajad olid sellega rahuldatud ja asi näis sellega seekord olevat lõpetatud.

Kuid mitte kauaks. Käsitöösturite kongressi, mis peeti veebruari lõpul, austas oma osavõtuga ka härra peaminister, kes oma sõnavõtu käsitöösturite nõudmisi õigustas. See muidugi andis tööstureile suuri lootusi nende soovide teostumiseks.

Vahepeal oli Käsitööstuskoja VI sektsioon alustanud läbirääkimisi Tallinna Nahatöölise Ametiühinguga olukorra omavahelise korraldamise asjus ja need läbirääkimised toimusid üksteisest arusaavas vaimus, kusjuures kutseühingu poolt olid esitatud konkreetsed ettepanekud ja kava, mille üle pidid läbirääkimised kestma.

Pärast seda kongressi sai aga kutseühing kojalt kirja, milles teatati, et kutseühingu ettepanek on saadetud alluvuse järjekorras edasi Tallinna Kingseppmeistrite Ühingule. See omakorda teatas, et „muutunud olukorras ei peeta vajalikuks alustada ametiühinguga läbirääkimisi“, kuna kutseühingu poolt esitatud palgatingimuste kohta öeldi kirjas, et „neid võib ametiühing ise maksta oma töölisile, kui tal neid on, kuna nemad selliseid hindu maksta ei jöua“. See oli kongressi praktiline tulemus töölise suhtes.

Edasi oli juba Tallinna ülelinnaline töölislvanemate koosolek sunnitud asuma 8-tunnise tööpäeva kaitsele ja võttis vastu sellekohase otsuse. Sellesisulisi otsuseid järgneb vahet pidamata ka hulgaliselt toimuvail väiksemail tööliskoosolekul.

Lõppsõna tööajaküsimuses on vist öelda Riigikogul.

Tööliskond ja ratsionaliseerimine

Johannes Mihkelson

Ratsionaliseerimise ülesanne on tööstuses maksimaalselt ära kasutada toorained, mehaaniline kui ka elav tööjõud ja valmistusvahendid. Teiste sõnadega, võimalikult odavalt võimalikult palju toota. Ratsionaliseerimine seisab ühenduses väga mitmesuguste muude küsimustega. Kui tahetakse küsimus üles seada, kuidas tööliskond suhtub ratsionaliseerimisele, siis peab samal ajal küsima, missugust mõju avaldab ratsionaliseerimine tööliskonnale.

Kui ratsionaliseerimine seisab selles, et kõiki tööstuses tarvitatavaid tooraineid võimalikult kasulikult ja otstarbekohaselt kasutatakse, siis pole töölistel midagi selle vastu. Inimeste ja inimliku teaduse ülesanne on ju

tehtud leiutusi praktiliselt inimese teenistusse rakendada ja ära kasutada.

Ratsionaliseerimine ja mehhaniseerimine valmistusvahendite alal aga avaldub juba otsest töölisel. Tööprotsess ise muutub tunduvalt. Töö jaotatakse osadeks ja see muutub lihtsamaks, ühetooniliseks. Töölise liigutusi ja valmistusvahendeid uuritakse. Teadusliku täpsusega mõdetakse masinate ja inimese liigutusi. Tehakse vaatlusi ja tähelepanekuid ning katseid selleks, et tööprotsessi kiirendada. Tööprotsessi ümberkorralduse, uue tööjaotuse, uute täielisemate masinate j. t. asjaolude tõttu on tootmine ja tööjõudlus tõusnud otse mui- nasjutuliselt. Selle tulemuseks on ühe osa inimtööjõu liigseks muutumiseks tööprotsessis.

Suurtes tööstusmaades, nagu Ameerikas, ei suudeta enam miljoneid töölisi tööle rakendada. Ratsionaliseerimise ja mehhaniseerimise üheks tulemuseks on n.-n. tehnoloogiline tööpuudus.

Tekkinud olukorras on kõikides kutseühingutes meie põhjapoolsetes naabermaades ja mujal esitatud nõue, et olemasolev tööhulk tuleb jagada tööliste vahel ühtlaselt. Tööjõulisi töölisi ei peaks välja tõrjutama tööprotsessist. See viib omakorda tööaja lühendamise nõudele — 40-tunniline tööädal kõikides tööstus- ja kaubandusharudes.

Ratsionaliseerimine peab kergendama tööliste vaeva. Teiste sõnadega, võimalikult kergema vaevaga rohkem toota. Ratsionaliseerimine mõistlikul kujul on seda ka osalt saavutanud, kuid ratsionaliseerimine on viinud teistest küljest inimtööjõu suuremale väljakurnamisele kui kunagi enne. Ameerikas on tööline 48- ja vähematunnilise tööädala juures sageli enam kurnatud kui ennem 56-tunnilise tööädala juures. Töölised käitisest tules on äärmiselt kiire päevase töötempo tõttu peaaegu kokku langemas.

Sellest järgneb tööliste nõue, et ratsionaliseerimine ei pea tööliste väljakurnamist suurendama, vaid, vastupidi, tööd kergendama. Suurenenud pingutustest väljapuhkamiseks peab töölistil olema pikem puhkeaeg ja igapäevane töövaheaeg. Sellega on kutseühingud esitanud, peale tööpuuduse vastu võitlemise, uue mõjuva põhjenduse tööaja lühendamiseks. Skandinaavia-maades on ka tööliste pingutusi püütud vähendada. Üks rootsi tuntud ratsionaliseerimise spetsse ütles, et nad lähevad käitise töölistele appi kui sõbrad, aga mitte kui vaenlased, kes püüavad nende väljakurnamist suurendada.

Ratsionaliseerimine on seni välja surunud töökohtadest juba 50-aastasi töölisi. Kutseühingud on asunud sellase nähtuse vastu ja nõuavad tööliste töö vastavat ümberkorraldamist, et vanemad töölised vajaduse korral ümber paigutataks nende võimetele enam vastavatele aladele samas tööstuses. Sellast moodust on praktiseeritud näiteks rootsi ühistegeliste ettevõtete tehastes „Lumas“ j. m. Vanemate tööliste ümberpaigutamine või ümberõpetamine teiste tööstusharude jaoks pole otstarbekohane ega tegelikult teostatav.

Eeltoodust tuleb järeldada, et ratsionaliseerimist tuleb teostada vastavalt rahvamajanduse üldhuvidele ja nii, et töölikond selle all ei kannataks ja et tööturgu segi ei paisataks.

Tootlusvõimsuse tõustes tuleb muretseda selle eest, et saaduste paigutamine tarbijate kätte vastavalt suureneb. Muidu tuleb üle-

produktioon, stagnatsioon ja kriis. Koikide kutseühingute nõudeks selles küsimuses on, et töölikond peab osa saama tööjõudluse ja tootmise tõusust vastavate palgakõrgenduste kujul. See on tarviline tarbimise tõstmiseks. Tööaja lühendamine peab sündima täielise kompensatsiooniga, et tööline mitte vähem ei teeniks kui varemalt pikema tööajaga töötades.

Edasi on kutseühingute nõuded ühenduses ratsionaliseerimisega töötervishoiulist laadi. Ratsionaliseerimine, tööd kergendades, peab töö ka tervisele vähem kahjulikuks muutma. Ratsionaliseerimine peab toimuma nii, et see vähendab tööõnnetusi vastavate tehniliste seadeldiste täiendamise teel. Ratsionaliseerimine peab ära hoidma ka haigestumisvõimalusi ja kutsehaigusi. Head töötingimused aitavad tööjõudlusele kaasa.

Ratsionaliseerimist tuleb ka nii teostada, et leitaks igale töölisele kohane, s. o. tema võimele parimini vastav, töö. Füsioloogiliste ja psühholoogiliste olude parandamine ja abinõude tarvituselevõtmine peab sündima selleks, et kõrvaldada tööliste väsimust, tüdimust ja ühekülgust. Eriti juhitakse tähelepanu viimasele hädaohule ratsionaliseeritud tööprotsessi puhul.

Praegu on tuntud juba umbes 40 kutsehaigust, mis seniste uurimuste kohaselt tekivad ainult tööstuses töötamisest. Kutseühingud nõuavad seepärast kutsehaiguste vastu võitlemist ratsionaliseerimise puhul. Koos uute tööstustega ja uute töömeetoditega esinevad haigused, mida alles hiljem märgatakse, ja siis, kui haigus esineb massiliselt.

Eeltoodud peamistest kutseühingute nõudmistest selgub, et ratsionaliseerimisel on praeguses ühiskonnas määratu suur tähtsus. Ratsionaliseerimist tuleb teostada siis, kui see on rahvamajanduslikult tarviline. Kuna eeltoodud põhjusil võivad ratsionaliseerimise tulemused muutuda eeskätt just töölikonnale saatuslikuks, siis asuvad kutseühingud seisukohal, et ratsionaliseerimist ei tohi lasta metsikult areneda omaette, vaid siin peab riigivõimu korraldada käsi vahele segama ja juhtima ratsionaliseerimist rahvamajanduse huvides.

Ratsionaliseerimise küsimuste arutamiseks loodud eriülesannetega asutusi on mitmetes riikides, kes on omavahelises koostöös.

Ratsionaliseerimist korraldavais asutustes peavad olema tingimata esindatud töölised ja tarbijad, et nende huvid ei jääks tagaplaanile. Tööliste ja tarbijate esindus ratsionaliseerimiskeskustes peab olema küllaldaselt suur, et tööliste põhjendatud seisukohad leiaksid väärlilist hindamist ja tähelepanu.

Fašistlik majandusõpetus

A. O.

Fašistlik Itaalia on kestnud ligemale 17 aastat, alates 1922. aastast. Maa-ilmasõja verised haavad Itaalia majandusele, tööstuse raskused ja laialdase elanikkonna rahulolematuse ning haava-

tud rahvusühikus olid aluseks fašistlikule võimule. Fašistliku liikumise juhiks osutus endine küllasepa poeg, kooliõpetaja ning sotsialistlik ajakirjanik Benito Mussolini. Kuna fašism iseen-

dast kujutas vaid segaste olukordade juures üleskerkivat relvajõudu, siis sellele põhjenduste ja ideoloogiliste aluste loomine tuli hiljem. Nagu kogu sise-riiklik poliitika oli segane ja sinnatänna visklev, nii kujunes ka fašistlik ideoloogia. Sellesse on segatud kapitali õitsengu ja ühiskonnastamise teooria, mis laenatud marksismilt, töölise nime ausse tõstmise, kapitaligruppide kasude kindlustamine, tsunftiaegsete meetodide käsitlemine ja rahva uhkuse tõstmise, siirdudes vana Rooma impeeriumi mineviku ideaalidele. On arusaadav, et kohandades kõike seda tänapäeva olukordadele, satutakse vastoludesse ja pinevustesse.

Suured kõlavad laused ei püsi kuigi kaua, andes teed rohkem reaalsele sõnadele. Nii oli ka fašism sunnitud andma riigi majanduslikule arengule mingi õpetuse, mis oleks kooskõlas fašismi seniste loosungitega. Aga õnnetuks majandus sammub oma kindlat rada, ja seepärast uute meetodite kunstlik sisseviimine ei suuda looritada üldist suunda. Fašistid ei taha olla sotsialiseerijad — nad on sotsialismi kõige kurjemad vaenlased. Siiski, kapitali enda tegutsemine omapead tooks raskusi fašistlikule riigikorrale ja jätaks ka laiema elanikkonna julhuslikkuse meelevalda. Seepärast tehakse kompromiss: sotsialiseerimist pole, kuid töösturid sunnitakse koos istuma fašistliku partei ja töölistest valitud esindajatega, sellega ühtlustades tööstusliku arengu kava. Et kapital ei loobuks sellest eksperimendist, kindlustatakse talle korralik dividend. Kogu sellele eksperimendile pannakse nimeks — korporatsioon. Korporatsioonid korraldavad praegu kogu tööstuslikku toodangut ja kooskõla. Nagu näeme, pole siin midagi uut. Kapitalil on ükskõik ja isegi soodus, kui ta dividend on kindlustatud ega häiri teda tööliste palgatülid ja sotsiaalseaduste kaudu kohustuste suurenemine.

Kuidas on siis teise poolega — töövõtjaga? Fašistid lubavad siin töölise ausse tõstmist — ta võib kõrvuti istuda tööandjaga ja isegi kaasa kõnelda. Kõnelemise ja otsuse tegemise vahel on siiski vahe. Küsimus laheneb

fašistliku partei kaasistujate meelevallast ja see kirjutab ette kapitalile säilitada kasusaamine senises suuruses. Selles süsteemis pole kardetavad ka tööliste kutseühingud. Need on alles jäetud sündikaatidena. Fašistid mainivad seda fakti uhkusega, kuid ettevaatuse mõttes sellaste kutseühingute juhtijaskond on siiski nimetatav, mitte valitav. Omades vähe praktilist algatusvõimet ja nime tamise korras määratavad kutseühingute juhid ei ole kutseühingud enam seda, mida meie nende all mõistame. Selle süsteemi alusel oleks neid võidud ammu riigistada, nagu Lätis, või kaotada sootuks. Tulemus oleks sama. Väliselt neid siiski vajatakse. Oleks tõepoolest kahju loobuda suurejoonelisest sildist: töövõtjad on vääriliseks tehtud jõuka klassiga ja selle organisatsioonid on kõik alles. Nii mõnegi demokraadi süda peaks sellest sildist soojenema...

Säärane kooskõla oleks õigustatud, kui faktilised tulemused ei kõneleks teist keelt. Võtame näiteks töölise palga. Ameerika Ühendriikide uurimiste järgi on Itaalia tööliste ostujõud 9 korda nõrgem Ühendriikide töölise ostujõust. Oleme ka tähele pannud, et esimese järgu tarbeainete hulga tarbimine on vähenenud, nagu seda tõendab Milaano kaubanduskoda. Hinnad kõrgenevad, palgad on osalt madalamaks viidud — loomulikult kannatab ostujõud. Raudsest korrast hoolimata puhkesid mõnel pool palgaliikumised. Need suruti siiski maha — tegelasi vangistati jne. Seda põhjendati poliitilise võitlusega töölis-konna hulgas.

Nii on tegelikult lood töövõtjaiga. Fašism tahab siiski end õigustada riigimajanduse korraldamise kaudu. Vaatleme veidi arvusi. Ülemaailmse kriisi sügavuspunktidel olid riigi puudujäägid 1932. a. — 3.867.000.000 liiri, 1933/34. a. — 6.337.000.000 liiri.

Ometigi 1915/1916. aastal — kui Itaalia sõttaminek tõi paratamata suuri kulutusi — oli puudujääk samuti 6.891.000.000 liiri. Meie näeme siin tohutuid arve, mis tõendavad riigimajanduse rasket olukorda. Hiljemad aastad pole pilti muutnud. Eriti Itaalia-Abessiinia sõda nõudis riigilt kümneisse miljardeisse ulatuvaid lisakulu-

tusi ja Hispaania aktsiooni juuretulekul suurenes see veelgi.

Kuigi üldine jõukus fašismist jäi tulemata, suurenesid elanikkonna kohustused riigi vastu. Kasutame siinkohal arve milj. liirides 1933/34. majandusaastal, klambreis näidates vastavaid arve fašistide võimuletuleku aastal (1922/1923): otsekohesed maksud — 4559 (4604), teedemaks 3452 (2289), kaudsed maksud 4555 (3965), riigimonopol — 2952 (2112), loteriide korraldamisest 519 (372).

Halb lugu on ka väliskaubandusega. 1926. a. oli sissevedu 25.878.857.000 liiri, väljavedu 18.664.520.000 liiri, passiivsus seega 7.215.337.000 liiri. 1933. aastal oli langenud nii sissevedu (7.431.792.000 liiri) kui ka väljavedu

(5.990.553.000 liiri), seega puudujääk 1.441.239.000 liiri. Kõigi sellaste tehingute tasakaalustamiseks oldi sunnitud tühjendama kullareserve. Juba praegugi, 1939. a., on raskusi säärase kauba muretsemisega nagu kohv. Brasiilia nõuab kulda, Itaalia on seda raske anda ja kohvitagavarad on lõppenud. See on raskeks katsumiseks Itaalia elanikkonnale, kes on harjunud kohvi kui rahvusliku joogiga.

Nii on lood fašistliku majandusõpetusega ja selle teostamisega. Peaks olema selge, et meil ei tarvitse mingit kadedust tunda selle majanduse saavutustest, ja see peaks jahutama ka neid tulipäid, kes seni on unistanud fašistliku korra hüvedest ja korporatsioonest kui eeskujulikest asutustest.

Töödistsipliin

L. Konga

Et mingit eesmärki saavutada, selleks tuleb tegutseda plaanikindlalt või, nagu seda nüüd nimetatakse, distsiplineeritult, s. o. ügal üksikul isikul teatavat eesmärki taotlevas inimeste koonduses. Peab olema oma kindel koht ning kindlad ülesanded ja kohustused, alles siis suudab see koondus oma ühist sihti saavutada ja igale asjaosalisele võimaldada maksimaalselt isiklikku hüvangut.

Me tunneme kolme distsipliini mõistet. Esimesena võiks kõne alla tulla n.-n. sõjaväeline distsipliin. Vaevalt suudaks keegi kujutella sõjaväge ilma distsipliinita.

Teiseks oleks organisatsiooniline distsipliin ja kolmandaks isiklik distsipliin, s. o. et inimene on suuteline valitsema enda üle sellaselt, et ükski ta sõna ega tegu ei sünni niioelda „iseendast“.

Distsipliin võib olla sunddistsipliin või koostöödistsipliin. Esimene tekib karistuse kartusel, teine on rajatud vastastikusele arusaamisele ja usaldusele.

Iga käitis koosneb kolmest üheõiguslikust peategurist, s. o. tööandjast, kes annab oma idee ja kapitali, käitiseist endast, s. o. organisatsioonist, ja töölisloomast, kes mõlema eelneva kaasabil loob oma tööga uusi väärtusi.

On loomulik, et mida tihedam, kooskõlastatum, on nende kolme teguri koostöö, seda suuremad on ühised tulemused ja iga asjaosalise isiklik tulu. See seletab, miks käitises tekkis koostöö, distsiplineerimise vajadus.

Töödistsipliin rakendatakse ellu kõikjal maailmas, vastavalt iga rahva poliitilisele maailmavaatele. Kuid eesmärgid on ikkagi ühed ja samad — luua suuremal määral ühiseid varasid. Saksamaal teostatakse tödist-

sipliini marsitaktis ja trummipõrina saatel. Iga käitis on muutumas mingiks sõjaväelikkusele sarnlevaks rühmituseks, kes oma tööandja — führeri — juhtimisel ründab tööülesandeid. On läbi viidud täieline sõnakuulmine ja igasugused isiklikud algatused ja vabadused on töö menetlusest välja lülitatud. Kuigi on seaduseandlusega hoolitsetud tööliste palganormide ja tervishoidlike töötingimuste eest, meenutab sellane töödistsipliin siiski n.-ö. nugadistsipliini. Venes pannakse töödistsipliin kehtima igasuguste eeskirjadega ja määrustega. Neist viimane, k. a. 1. jaanuarist kehtima hakkanud, määrus kannab nimetust „N. S. V. Liidu Rahvakomissaride Nõukogu, Ülemaalise Kommunistliku (enamlaste) Partei Keskkomitee ja Kutseühingute Ülemaalise Kesknõukogu määrus abinõude tarvitusele võtust teenistasliku distsipliini süvendamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja võitluseks kuritarvitustega selles asjas“. Eelnev määrus käsitleb õige drastilisi abinõusid nii laiskade kui ka püsimalta tööliste ja nõrka järelevalvet teostavate tööjuhatajate kohta, lubades neid isegi kohtu alla anda.

Meie majanduse ligemad arengusuunda ja sellega seoses olevat töödistsipliini iseloomustavad nii mõnedki meie juhtivate tege- laste sõnavõttud.

Peaministri Kaarel Eenpalu sõnavõttud Rannu vabastamise 20. aastapäeva puhul ja Riigivolikogus eelanve arutamise juures kokkuvõtetult toonitasid vajadust ühise tööriinde loomiseks Vabadussõja vaimus meie majanduse ülesehitamiseks.

Muuseas hma peaminister ütleb, et „kõik klassivõitluse õpetused tulevad jätta kõrvalle, Vabadussõja vaim, mis meis peab elama eda-

si, tingib tööarmastust ja töödistsipliini. See oli vahepeal kaotsi mähemas vääropetuste töttu“. Edasi hra peaminister ütleb, „et tema sõnu ei tule mõista kui vaadete õhutamist, et töölistel uutest olukordades ei saaks olla kaitset ja et see kaitse puudus võiks viia töölise kurnamisele“. „Ärgem mõelgem nii,“ kinnitab hra peaminister, „töökaitse tuleb toime kindla lkava kohaselt kindla valitsemise korra juures.“

Mis puutub töö distsiplineerimisse, siis selle vajadust ei saa eitada. Kuid see ei peaks olema suunatud ainult tööliskonnale, vaid tuleks leida tõhusamaid abinõusid ka tööandjate korralduskutsumiseks ja meil kehtivate seaduste austama panemiseks. Nii näiteks meie tükitööhindade puhul, mida määrab tööandja ja millede kohta on tööliskoogul või vanemal õigus ainult „oma arvamist“ avaldada, mäeme, et enam-vähem mõistliku hinna juures tööline ei rakendu täiel määral tööse sellepärast, et ta kogemustest teab, et niipea kui ta teenistus veidi ületab tarvalise, siis kärbitakse jalamaid hinda. Madala hinna juures aga kaob huvi töötlemuste ja seega ka töö enda vastu. Kui

öeldakse, et „klassivõitluse õpetused“ on külvanud teatavat umbusku tööandjate ja töölise vahele, siis sellane tööhindade poliitika süvendab seda umbusku veelgi ja seega osutub veel suuremal määral töölise ja tööandjate vahe-
liste suhete rikkumiseks.

Riik võib küll majandust ja töölisküsimust kavandada ja juhtida, kuid igapäevases töelises teostavad seda ikkagi need, kes on tegelikule elule ja vastavale alale lähemal. Seepärast tuleks vastavatel töölisorganisatsioonidel ja asutustel asi tõsisemalt kaalumisele võtta. Alles siis, kui töötasu on töölisele kindlustatud kollektiivlepingutega, võib välja kujuneda vastav tööriht ja -tahe. Organiseeritud tööliskond suudab iseennast distsiplineerida, sest ta koosneb oma väärikusest teadlikest inimesist ega saa sallida enda seas teiste kaastöölise anvel elavaid. Kokkuvõetult meil tuleb organiseeruda ja veel kord organiseeruda, et kollektiivlepingute alusel oma töövõimet mitüra tööandjale väärrika tasu eest. Ühtlasi kollektiivlepingu täitmise kohustab kõiki valvama selle järele, et töö oleks korralik ja et püsiks töödistsipliin.

Härra F. Toomus ja Tööliskoda

Hiljuti ilmus härra F. Toomuse sulest raamat „Konstantin Päts ja riigireformi aastad“, mis sai ajakirjanduses kibeda arvustuse osaliseks oma fäistliku värvingu tõttu. Oma käsitluses läheb härra Toomus mitmeti lahku sellest, mida oli ametlikult poolt seletatud viimaste aastate reformide kohta. Ka puudutab ta Tööliskoja loomist ja leiab, et Tööliskoja asutamine „tähdendas otsustavat algatust rahva suure osa poliitilise tahte arengu hoopis uuele teele juhtimiseks, kooskõlas kogu ajajärgu uute ideoloogiliste seisukohtadega“; sellega on taolletud „internatsionaalse sotsialismi mõju murdmist, ette valmistades meie tööliskonda oma maailmavaate ja riiktoetava hoiaku kujundamisele“ jne.

Sel puhul võime meele tuletada, et Tööliskoja valmistel esines tõesti „Rahvuslik Tööliit“, mis oma tegevuselt ja vaimulaadilt vastas härra Toomuse poolt väljendatud seisukohtadele. Kuid töölisvanemad, kes valisid Tööliskoda, pole nendest seis-

kohtadest hoolinud ja on valinud kotta kutseühingute poolt soovitatud kandidaadid; seega kujunes kojast töölise tõeline omavalitsus, mis ei mõilegi juhtida „rahva poliitilise tahte arengut“, vaid mis on juhitud töölise eneste poolt töölise ühiste huvide suunas, vaatamata poliitiliste maailmavaadete lahkuminekutele ja vastavalt vabakutseühingulistele põhimõtetele.

Olgu lõpuks veel märgitud, et „ajajärgu uued ideoloogilised seisukohad“ on väikeriikidele igatahes palju vähem vastuõetavad, kui rahvusvahelise tööliskõikumise mõju, mis on sihitud rahvaste enesemääramise ja maailmarahu säilitamisele.

Lõpuks olgu tähendatud, et mõned isikud althõlma levitavad Toomuse raamatust eeltoodud väljavõtet. Meile on ükskõik, kas see sünnib tolle härra teadmisel või mitte. Althõlmaline levitamine ise-loomustab kõige paremini nende isikute nurjatagust poliitikat ja seesuguste kirjutuste väärtust.

Jälle kahtlustused

Nigol Andreseni väljasaatmise kohta politseidirektori poolt tehtud otsuses on mainitud muuseas, et N. Andresen on taotlenud takistada Tööliskoja tegevust. Seda otsust on püütud kasutada Tööliskoja vastu. Avaldame sellega ühenduses väljavõtted alljärgnevast kirjavahetusest.

N. Andresen saatis Tööliskoja juhatusale 16. veebruaril s. a. kirja, milles ta ütleb: „Kuna Tööliskoja juhatusel peaks olema teada, et ma olen küll võidelnud mõne Tööliskoja ametniku ja enamasti Tööliskotta mitte puutuvate püüete vastu (olgu et nende püüete teostamiseks rakendati ka Tööliskoja

aparaat), nimelt härrade [ljangneb nimele üleslugemine]... vastu, nagu nähtub minu juurdlusest, [teie kirjas 28. veebruarist s. a. seletab N. Andresen, et see nähtub tema ülekuulamise protokollist Poliitilise Politsei poolt Tallinnas], loodan, et Tööliskoja juhatus leiab... et ma ei ole võidelnud Tööliskoja kui niisuguse vastu.“ Edasi ta soovib, et Tööliskoja juhatus astuks samme selleks, et tema väljasaatmise otsus ära muudetak.

Eeltoodud kirjale saatis Tööliskoda N. Andresenile alljärgneva vastuse:

„Tööliskoja juhatus, koja organid, liikmed ega ametnikud ei ole Teie suhtes pöördunud

ei politiseivõimude ega mingisuguste ametiasutuste poole avalduste, kaebuste ega palvetega, ja ei ole ka kedagi selles asjas koja juhatusse, organitesse, liikmes- või ametnikkonda kuuluvaist isikuist üle kuulatud. Sellepärast osutub täiesti tarbetuks ja meelevaldseks politseidirektori nimetatud otsuse motiivides Tööliskoja nimetuse ja tegevuse kaitsmisega tegelemine. Tööliskoda ei vaja mingit kaitset politiseivõimude poolt. Koja tegevus areneb täiesti normaalselt ja takistamatult. Tööliskoja kui tööliskonna omavalitsusliku asutuse tegevus on olnud kõigile nähtav ja hinnatav. Tööliskoja juhatus kinnitab, et Tööliskojal ei ole midagi tegemist politseidirektori eelnimetatud otsuses väljendatud toetumisega Tööliskoja tegevuse kaitsmisele. Tööliskoda mõistab ja suudab end ise kaitsta. Ülaltoodud seisukoha on Tööliskoda teatavaks teinud vastavatele ametiasutustele.“ Esimehe ja peasekretäri allkirjad.

Nagu N. A. kirjjadest nähtub, võtab ta ise õigeks, et tema, N. Andresen, on Poliitilises Politseis seletanud protokollitaval juurdlusel, et Tööliskoja ametnikud, kasutades Tööliskoja aparati, on teostanud Tööliskotta mittepuutuvaid, s. o. mitte seadusepäraseid, püüdeid. Seega N. Andresen, ta enda tõendusel, on esinenud Poliitilises Politseis päris vormiliselt ja nimeliselt Tööliskoja ametnike vastu süüdistuste või kahtlustuste tõstjana.

Eelnevaga ühenduses olgu ära toodud väljavõte ka N. Andreseni kirjast 16. veebr. s. a. E. Töölisühingute Keskliidu ajutisele juhatussele:

„Kuna omalt poolt olen olnud üsna kaua teise kahjulikkannataja [s. o. Tööliskoja] ringkondade poolt etteheidete osaline kui Keskliidu praeguse juhatuse „abistaja“ ning ränkade kallaletungide ärahoidjana — ilma et ma tahaksin sellest enesele tänu välja kaubelda —, ja et E. T. Keskliidu juhatusel peaksid olema küllaldased materjalid selleks, kas ja kui palju olen keskliidu tegevust kahtlustanud, palun Teid minu küsimus läbi kaaluda ja... sammusid astuda... minu karistuse võimalikuks äramuutmiseks.“

Jätame omalt poolt hindamata, kas N. Andresenil on põhjust tänu välja kaubelda Eesti Tööliste Keskliidu praeguse juhatuse abistamise ja temalt ränkade kallaletungide ärahoidmise eest. Tööliskoda ei taha salata oma seisukohti veel praegugi kestva üleminekuaja kohta kutseühingute keskliidus ja soovib kiiret tagasipöördumist normaalsesse olukordadesse.

Tööliskoja, nagu iga teise tööliskonna asutuse, tegevus võib esile kutsuda ka arvustust, nagu see on ka ette tulnud näit. töölisvanemate fondi, töötülide lahendamise seaduse muutmise ja koja kohapealsete esinduste loomise küsimustes. Tööliskonna rõhuv enamus ühines aga nendes küsimustes Tööliskoja seisukohtadega. Tööliskoda ja Tööliskoja tegeledased põhimõtteliselt eitavad igasugust vahelesegamist väljastpoolt töölisorganisatsioonide asjadesse. Seda ütleme ka käesolevas küsimuses.

Ülevaade Tööliskoja tegevusest

Koja sotsiaalpoliitilised algatused ja sammud tööliskodade kaitseks.

Tööpäeva pikendamise küsimus.

Käsitöösturite kongressil on esile kerkinud algatus tööaja pikendamiseks. Nagu kuulda, on olemas kavatsus muuta 8-tunnilise tööpäeva seadust nii, et oleks laiem võimalus ületundide tegemiseks. See kavatsus on tööliskonda väga tõsiselt ja sügavalt häirinud, ja õigusega, kuna see oleks suur tagasimineku sotsiaalseaduseandluse alal ja kuna on selge, et sel juhul, kui tööpäev pikeneb väiketööstuses, püütakse see laiendada ka suurtööstusele. Selle kavatsuse kohta on juba võetud seisukohti tööliskodade koosolekudel. Loomulikult püüab ka Tööliskoda selgust saada selle küsimuse kohta. Seni pole Tööliskoda sellest kavatsusest ametlikult informeeritud ja võib karta, et see küsimus otsustatakse, ilma et oleks küsitud töölisorganisatsioonide seisukohti. Tööliskoda tahab selle kavatsuse teostamise ärahoidmiseks teha kõik, mis võimalik, astudes sellekohaseid samme vastavais ametiasutuses ja toetades kutseühingute seisukohti.

Raamatute ja brošüüride kirjastamine tööstuslike kutseoskuste alal.

Tööliskoja tähelepanu on mitmelt poolt juhitud asjaolule, et tööliskond on äärmiselt puudulikult varustatud kirjandusega kutseoskuste alalt,

mis takistab enesetäiendamist oma kutse alal ning parema kvalifikatsiooni omandamist. Kuna tähelepanu on enamasti koondatud kutseoskuste küsimuse korraldamisele seaduslikul teel, pole veel küllaldaselt käsitletud kutseoskuste praktilisi küsimusi, millega tuleks nüüd algust teha, ja nimelt populaarse tehnilise kirjanduse kirjastamise teel. Tööliskoda on vastavasisulise ringkirjaga pöördunud kutseühingute poole nende ja nende liikmeskonna seisukohtade ja soovide teadaasaamiseks selles asjas, et algatada vastavates asutustes ülalnimetatud raamatute ja brošüüride kirjastamist.

Kava hariduslike eltingimuste kohta tööstusõpilaseks saamiseks üksikutele tööaladel, missugused eltingimused kavatakse kehtima panna uue Tööstusliku Kutseoskuste seaduse alusel ja mis oli seisukohavõtmi- seks Haridusministeeriumist saadatud kojale, saatis koda edasi kutseühingute nende seisukohtade teadaasaamiseks.

Ülevaade tööliskodade ametnike korterioludest Tallinnas, mis koostati büdžetilise uurimuse andmeil ja millest selgub tööliskorterite ebatervislik seisund, ei leidnud avaldamist ametlikes väljaandetes.

Tööliskoda, asja tähtsust silmas pidades, otsustas nimetatud ülevaate lähemal ajal kirjastada brošüürina.

Töbörside komitee määruse kava suhtes, mille kohaselt kõigi kohalike omavalitsuste juure asutatakse 5 liikmest koosnevad töbörside komiteed ja mille liikmetest saadab ühe Tööliskoda, ühe Kaub.-tööstuskoda, ühe Põllutöökoda ja ühe Põllutöölise ja Väikemaapidajate Koda, otsustas Tööliskoda juhatus asuda jaatavale seisukohale.

Tööpuuduse küsimuse lahendamiseks Sindis otsustas koda vastavates asutustes astuda samme selleks, et töölaagreid ei kasutataks tööpuuduse süvendamiseks.

Nimelt valitseb Sindis seoses ratsionaliseerimisega ja ühe käitise sulgemisega terav tööpuudus. Samal ajal aga teostatakse Sindi ümbruses metsatöid töölaagri kaudu, kuna omad töölised peavad tööd otsima kümnete kilomeetrite tagant.

Tööstusettevõteteis töötavate tööliste ja teenijate lasteabiraha seaduse eelnõu, mis saadeti kojale seisukoha võtmiseks, esitas koda sotsiaalpoliitilise toimkonna poolt ümbertöötatuna sotsiaal- ja majandusministrile.

Koja ettepaneku järgi maksetakse abiraha tööstusliku töö seaduse alusel haiguskindlustamisele kuuluvatele palgalistele nende ülalpidamisel olevatule seaduslikelt, adopteeritud, legitimeeritud, teise abikaasa eelmistest abieludest või vallaslastena sündinud lastelt ja naispalgalistele ka vallaslastelt.

Abiraha maksetakse lastelt nende 18 a. vanuseks saamiseni. Töövõimetuse korral aga vanust arvestamata.

Abiraha maksetakse palgalisele: esimeselt abiraha alla kuuluvat lapselt 25 senti iga tööpäeva eest, teiselt 30 senti, kolmandalt 35 senti ning neljandalt ja igalt järgmiselt lapselt 40 senti.

Tööliskoda seaduse muutmise.

Tööliskojale saabub Tartu Töölisühingute Keskliidust ärakiri Tartu keskliidu poolt Vabariigi Presidendile ja Valitsusele saadetud märgukirjast, kus soovitakse asuda Tööliskoda seaduse muutmisele. Praeguse seadusega ei ole nimelt väga paljudel töölistel võimalust koja valimistest osa võtta, nimelt kodutöölisel ja nende käitiste töölisel, kus töötab vähem kui 25 töölist. See on seaduse suureks puuduseks, nagu sellest oli ka juttu Tööliskoda koosolekul ja nagu on kirjutatud ka „Tööliskoda Teatajas“. Kuidas nimelt seadust parandada, see märgukirjast täpselt ei selgu, kuid Tööliskoda sotsiaalpoliitiline toimkond asub küsimuse kaalumisele. Märgukirjas on aga mõned märkused, mis näivad arusaamatusena, nagu see, et kodal puudub loomulik kontakt kutseühingutega. Ometi on ju hästi teada, et koda on kogu aeg kutseühingutega kontaktis. Samuti paneb mõtlema soovitus, et valimised ärgu olgu kaheastmelised, tähendab, kui praegu valivad koda töölisvanemad, siis edaspidi sünniks valimised üle töölisvanemate peade. See näib väga järsu muutusena, kuna praegu tegutseb Tööliskoda töölisvanemate keskusena ja see näib olevat koja loomulik alus nende ettevõtete suhtes, kus töölisvanemad on valitud.

Kuid, nagu öeldud, küsimust kaalub koja sotsiaalpoliitiline toimkond ja küsimust arutatakse edaspidi töölisvanemate koosolekul.

Töölisvanemate fond.

Töölisvanemate fondist osavõtt on olnud senini elav. Praegu on fondi osalisteks üle 70 töölis-

vanema. (Arvestamata provintsi, kus fondi maksude kasseerijad ei ole veel jõudnud fondi liikmeid koolile teatada.)

Juhime tähelepanu sellele, et fondi makse võib tasuda koja büroos kella 9—15 ja 17—19, koja Tartu esindusele, usaldusmeestele ja ka meie posti jooksvale arvele nr. 733.

Aruanded

käitise olukorrast, mis haaravad andmeid detsembri- ja veebruarikuu kohta ja mis koda oma valijaile välja saatis märtsi algul, palume täidetult kojale tagasi saata hiljemalt 20. märtsiks s. a.

Tallinna töölisvanemate koosolek.

Tööliskoda korraldusel toimus 2. skp. Tall. Rahvamaja saalis Tallinna töölisvanemate, kutseühingute esindajate ja Tööliskoda valijameeste ühine koosolek. Koda esimees J. Kurvits esines aruandega koja tegevusest. Ta juhtis tähelepanu sellele, et mõnes käitises, näit. Lutheris ja Massoproduktis, jätkuvad tööliste vallandamisid sihiga takistada töölisnõukogude valimisi, kuid tööliskond on valvel oma õiguste teostamise eest. Erilist tähelepanu on tööliskonnas leidnud käsitöösturite kongressil avaldatud kavatsus tööpäeva pikendamiseks. Olgu et koda sellest kavatsusest ei informeeritud, peab ta võtma selles asjas seisukoha. Läbirääkimisel aruande puhul võeti väga elavalt sõna. Leiti, et 8-tunnine tööpäev on tööliskonnale lubatud Eesti Vabariigi loomise juures ja et sellest lubamisest peab riik ka kinni pidama. Kui tööpäev pikeneb väikekätitsis, siis on oodata, et see laieneb ka kogu tööstusele. Ka suurendab tööaja pikendamine paratamatult tööpuudust, sest ega sellega koos suurene seaduste turustamise võimalused. Kui töölised teevad tööandjate sunnil ületunde üle lubatud määra, siis sellepärast, et nad kardavad vallandamist ja et nende palgad on äärmiselt madalad. Pikem tööpäev on niivõrd kurvav, et see ei võimalda töölisel osa võtta kultuurilistest hüvedest ja asetab nad endiste mõisa orjade olukorda. Naistööliste tervise väljakurnamine pika tööpäevaga mõjuks pidurdavalt rahva juurekasvule. Juhtis tähelepanu ka sellele, et viimaste töötundide tööviljakus on niikuinii madal. Küsiti, mida kavatses selles asjas ette võtta Tööliskoda. Esimees tähendas, et selles asjas tuleb Tööliskodal pöörduda Vabariigi Presidendi poole.

Ühel häälel võeti vastu järgmine resolutsioon:

„Koosolek avaldab protesti kavatsuste vastu muuta 8-tunnilise tööpäeva seadust tööpäeva pikemise suunas. Koosolek on seisukohal, et Eesti tööliskonnalt ei tohi ära võtta või halvendada neid väheseid sotsiaalseadusi, mis ta on saavutanud oma pika võitlusega.

Rügivõimu mureks peab olema praegusel ratsionaliseerimise ajal tööaja lühendamine tööpuuduse ärahoidmiseks, mitte aga selle pikendamine.

Koosolek peab tarviliseks, et koha peal — käitises ja ühinguis — seda küsimust arutataks ja Tööliskoda astuks riigivõimu ees mõjuvaid samme.“

Koosolekul esines ka koja peasekretär L. Metslang referaadiga teemal: „Töölisvanema osa töölisliikumises“.

Kanada kutseühingute sotsiaalpoliitilisi nõudmisi.

Kanada kutseühingute keskliidu kongressil oli esindatud 200.000 organiseeritud kutseühinglast. Peale sõja- ja fašismivastaste resolutsioonide võeti kongressil vastu otsused, milleles nõuti, et kutseühingud peavad olema rippumatud kõigist poliitilisist parteidest.

Vanaduse vastu kindlustamine peab sündima juba alates 65. aastast. Vanaduspension peab sisaldama inimliku äraelamise võimalusi. Vanaduskindlustuse alla peaksid kuuluma kõik isikud, kes vähimalt 15 a. Kanadas on elanud. Alla 1000-dollarilist sissetulekust ei peaks tehtama mingeid maharvamisi.

Töötaja küsimuses nõuti eelmiste aastate eeskujul uuesti 6-tunnist tööpäeva ja 5-päevast tööädalat.

Kogu relvastustööstus tuleb riigistada.

Töötaja lühendamine Luksemburgis.

Luksemburgi töölised valitsusega koostöös.

Luksemburgi vabakutseühingud on asunud oma esindaja kaudu valitsuses tihedasse koostöösse

valitsusega juhuks, kui sõjahädaoht peaks puhkema. Seks puhuks on koostatud üksikasjaline kava, kuidas kutseühingud valitsust võiksid abistada üldise hädaohu puhul. Abistamine ja koostöö sünnib tingimisel, et valitsus deklareerib tingimata neutraalsust. Muude nõuete hulgas esitati tööliste poolt nõue, et suurtöösturid peaksid oma töölistele ehitama varjendid gaasi- ja õhurünnakute vastu, kuna riigil ja omavalitsustel käiks see üksi üle jõu.

Luksemburgis pandi kehtima raskematel ja terisele hädaohulikumatel töödel 40-tunnine tööädal. Pealeselle võib toimuda töötaja lühendamine kollektiivlepingu kaudu rahvuslikus töönoukogus. Kui töötaja lühendamises on saavutatud kokkulepe rahvuslikus töönoukogus, siis võib valitsus oma otsusega selle sunduslikult kehtivaks kuulutada kogu tööstusharu kohta. Enne seda kuulatakse ära töönoukogu ja vastavate kodade seisukohad.

Töötaja lühendamise üle teostab järelevalvet tööinspeksioon. Sanksioonidena on ette nähtud karistused: 8-päevane — 5-aastane vangistus ja rahatrahv.

J. M.

Ühistegevusnurk

Ühistegevuse II astme kursus algas Tööliskojas 14. veebruaril ja on leidnud elavat poolehoidu usaldusmeeste poolt.

Me ei kahtle selles, et pideva selgitustöö ja tööliste tarbijateühinguisse organiseerimise tõttu valitakse edaspidi tööliste usaldusmehi ka ühingute juhtivateks organitesse. Oleks väga halb, kui nad siis ei oskaks oma ülesannet täita.

Puhtoskuslikele küsimusile vahelduseks käsitletakse ka kuulajate soovi kohaselt üldteadmiseks vajalisi küsimusi nii kodu- kui ka välismaalt.

Loengud toimuvad üks kord nädalas, teisipäeviti, alates kell 19.00.

Seni on peetud järgmised loengud:

14. veebr. 1) Majanduslike oskuste omandamise tähtsusest ühistegevusliikumises — H. Isküll, Tööliskoja instruktor. 2) Milleks tarbijateühingud vajavad tegevuskapitali ja kuidas seda saada — A. Udam, ETK nõuandeosak. juhataja.

21. veebr. Ühingute liikmeskonna ja tegelaskonna ettevalmistamisest — V. Saluste, ETK peainspektor.

28. veebr. 1) Mis on bilanss ja kuidas seda loetakse — A. Udam.

2) Meie ühiskindlustuse ülesanded, organisat-

sioon ja seisund — A. Kesa, Ühistegevuskoja II sektsiooni sekretär.

7. märtsil 1) Milline on meie tarbijateühingute majanduslik seisund — A. Udam.

2) Ühistegevus Daanis — magister E. Vint, Ühistegevuskoja revident.

14. märtsil on kavas Ühistegevuskoja ja E. Rahvapanga esimehe rvl. A. Kask'i loeng — Meie ühispanganduse ülesanded, organisatsioon ja seisund.

Kavas on veel loengud kauba ostumüügi, kalkulatsiooni, omatööstuse, kontrolli, revisjoni jne. üle.

Usaldusmehi informeeritakse kavast pidevalt ringkirjaliselt.

*

Tallinna kutseühinguist on seni liikmeskonnas arendanud aktiivset ühistegelisel selgitustööd naha- ja mööbelseppade ühingud, kus on ka ellu kutsutud ühistegevuse õpiringid. Mõlemad ühingud on ka Ametiühisuste Tarvijateühisuse liikmed.

Klaasipuhujate kutseühing teeb ühistegelisel selgitustööd peamiselt Koplis T.-ü. „Oma-Abi“ piirkonnas.

H. Isküll.

Käitiste elu

Tallinnas

Töötajate võitlus töölisvanemate vastu kestab edasi!

„Massoproduktist“ vallandati tööline A. Kuusküll, kellest kardeti, et ta

võiakse valida töölisvanemaks, ja sellele liiks öeldi töölepingud üles veel 10-le aktiivsemale tööliselisele.

A.-s. Lutheri tööliste üldkogu otsused tööinspektor küll kinnitas, jättes rahuldumata töötajate protestid, kuid asus seisukohale, et

töölise V. Soki vallandamine on seadusepärane ja tema töölisnõukogu valimisi korraldava komisjoni liikmeks valimine on kehtivuse, olgugi et Soki valimine valimiskomisjoni toimus enne kui lõppes tema töölepingu ülesütlemise tähtaeg. Sokil oli töölise õigused kuni töölepingu ülesütlemise tähtaja lõpuni, mida tööandja ei saanud temalt enam ühekülgselt tagasi võtta. See tööinspektsiooni seisukoht ei näi olevat õige ja on tööliskonnale kahjulik.

Besprosvanny ja Poeg

tekstiilkäitise töölisvanem Hiimets, kes seadusevastasel vallandati, on nüüd tööle tagasi võetud, kuid tööinspektsiooni soovitusel pidi ta nõustuma halvema töökohaga kui see temale töölepingu tingimustega oli kindlustatud. See on seda imelikum, et mõnel teisel juhtumil seletasid tööinspektsiooni ametnikud tagantjärele, et nad saavad töölisvanemat kaitsta halvemale tööle ümbenpaigutamise vastu. Nüüd näeme, kuidas asi kujuneb tegelikult.

Töölisvanemate valimisi.

Uusi töölise esindusi käitises, kus neid seni ei olnud.

„Põhja poolitööstus“. Töölise arv on 119. Valimised peeti 27. veebruaril s. a. Töölisnõukokku valiti: Einmoos, Johannes; Pihkva, Richard ja Nigulis, Artur. Asetäitjaks: A. Sirvi, A. Raid ja L. Paesild.

„Mercuri“ nõõbitööstus. Töölise arv 95. Valimised toimusid 2. märtsil s. a. Töölisvanemaks valiti Repmann, Arnold; asetäitjaks Kalde, Miralda.

Pooleli on valimised Tallinnas Teedeministeeriumi õhusõidu Osakonna Tallinna Ülemiste lennujaama ehitustööde käitises.

Töölisvanemate ja töölisnõukogude ümbervalimised toimusid järgmises käitises:

„Vaba Maa“ trükkikoda. Töölise arv on 72. Töölisvanemaks valiti Rattas, Gabriel; asetäitjaks Ivask, Nikolai.

„Tallinna Siid“. Töölise arv on 43. Töölisvanemaks valiti Sirkas, Vilve; asetäitjaks Aas, Viive.

„Standard“ kastivabrik. Töölisvanemaks valiti Kangro, Harald; asetäitjaks Kuuskmann, Martin.

„ETK“ Kopli metallitehas. Töölise arv on 185. Töölisnõukokku valiti Konga, Leopold; Põdra, Aleksander ja Erilo, Karl. Asetäitjaks Kirs, Hugo; Lääs, Elmar ja Kongas, Eduard.

„Eesti Siid“. Töölisnõukokku valiti Generalov, Sergei; Tihanova, Nadežda; Sokolov, Grigori ja Russomov, Aleksei. Asetäitjaks valiti: Värava, Hilda; Oras, Jüri; Jis, Elisabeth ja Hapsal, Artur.

„P. K. Väieksport“. Töölisnõukokku valiti Pärn, Julius; Ess, Igor ja Itnuurm, Jüri. Asemikeks: Rätsep, August; Metsjärv, Aarne ja Arro, Paul.

„Schocher ja Kio“. Töölisvanemaks valiti Leht, Eduard; asetäitjaks Rosboun, Heinrich.

„Estokam m“. Töölisvanemaks valiti Leesik, August; asetäitjaks Leesik, Arnold.

A.-s. O. Kerson ja Ko.

Töölise üldkogu koosolek peeti käitise ruumes 19. veebruaril s. a. Koosolekut juhatas A. Vill, protokolliks A. Vahesaar. Päevakorras oli tähtsaimaks punktiks käitises kehtima pandud uue tükitöö süsteemi arutamine. Koosolekul esines ettekandega J. Mihkelson tööliskonna päevaküsimustest. Tööliskond avaldas referendile sooja poolehoidu.

Pikalt võeti sõna uue kehtimapanud tükitöö süsteemi kohta, mida nimetatakse aeg-tükitööks, mis aga tegelikult on peagu sama mis kurikuulus „Bedaux“ süsteem, ainult selle vahega, et „B“ asemel on tööühik ja juhul, kui neid tunnis 60 tükki välja ei jõuta teha, märgitakse mitte punase, vaid rohelise kirjaga. Stopperit aga tarvitatakse igal juhul järjesti ja põhjalikult.

Käitise juhataja oma aruandes avaldas küll lootust, et uue süsteemi puhul on töölisele jätud suuri võimalusi teenimise suhtes ega ole karta, et seni teenitud palgatase langeks, kuid need on ainult head lubadused, millede suhtes tööliskond oma kogemuste põhjal on kaunis umbusklik. Töölised nimelt väitsid, et uute tööühikute arvu suurenemise tõttu on nende töökoormatus tõusnud. Palk on tõusnud osaliselt, kuid mõnel juhul ei teenita ka endist palka. Töölise soov oli, et käitises töökoormatuse tõstmisel arvestataks ka tööjõu vastupidavust ning et teenistus ei langeks töökoormatuse tõusul. Uued tükitöö tabelid on koostatud niivõrd keeruliselt, et tööline, kes tahaks ise välja arvutada oma päevapalga, peab selleks kulutama vähimalt ühe tunni kõva arvutust. Selle uue süsteemi läbiviijaks on palgatud muulane (juut), kellele Eesti töölise tööiseloom on võõras ja kes ei saa üldse olla huvitatud Eesti töölise teravist.

Halva mulje jättis koosolijaile endine töölisnõukogu liige O., kes piüdis väita, nagu oleks töölisnõukogu kaasa aidanud ühe töölise vallandamisel. Tegelikult selgus, et see süüdistus oli täiesti põhjendamata, sest mainitud töölise ei vallandatud, vaid ta taheti paigutada teisele tööalale põhjusel, et oma kõrgi ja toore iseloomu tõttu ta ei saanud oma seniste kaastöölisega läbi. Selle asemel, et asuda uuele tööalale, lahkus viimane päeva pealt käitiseist.

Tööinspektsioon lahendab Lutheri asja.

29. jaanuaril s. a. toimunud A/s. A. M. Lutheri töölise üldkogu koosolekul teatavasti seati üles töölisnõukogu kandidaadid ja valiti valimiskomisjon. Üldkogu koosoleku otsuseile esitas kaebused tööinspektorile 4 töölise ja a/s. volinik vandeadvokaat E. Sonin, taotledes koosoleku otsuste tühistamist.

Otsusega 16. veebruarist 1. jsk. tööinspektor jättis tehestid tähele panemata, välja arvatud selles osas, millega töölised V. Soki ja Selm olid valitud valimiskomisjoni ja üles seatud töölisnõukogu liikmete kandidaatideks. Selles osas tühistati üldkogu koosoleku otsused, sest tööinspektor leidis, et Soki ja Selm polnud enam käitise töölised. Nimelt oli Soke ja Selmile tööleping üles öeldud. Enne ülesütlemistähtaja lõppu aga teatas a/s. juhatus mõlemale, et ta loeb mõlema töölepingu

lõppenuks arvates 26. jaanuarist, ootamata üles-
ütlemise tähtaja lõppu.

Aruaadavasti ei saanud V. Sock selle otsu-
sega jääda rahule ja esitas kaebuse Töökaitse- ja
Sotsiaalkindlustusosakonna direktorile J. Sonin'ile.
Samuti esitas kaebuse a/s-i volinik vandeadv.
E. Sonin ja ülahinematud 4 töölisi — Edgar
Poom, Rudolf Valdre, Jaan Kikas ja Karl Saarna.

V. Sock oma kaebuses toob ette järgmist:

Tööinspektoril puudub alus võtta asja oma toimetamisele, sest TKTAS ei näe ette tööinspektorile õigust käitise üldkogu koosolekute otsuste tühistamiseks. TKTAS § 51 järgi saadetakse tööinspektorile vaid ärakirja üldkogu koosoleku protokollist teadmiseks samuti kui tööandjalegi. Üldkogu koosoleku otsuste kehtivusse ei ole tööinspektoril alust ennast segada. Kaevatavas otsuses ei olegi tööinspektor suutnud ära näidata seadusliku alust, mille põhjal ta oma otsuse on teinud. Edasikaebuse tähtjaks tööinspektor näitab TKTAS § 24-le. Sellest saab järeldada, et tööinspektor on oma kaevatava otsuse teinud TKTAS § 23 alusel. TKTAS § 23 kohaldamisest ei saa aga käesoleval korral olla juttugi, sest selle §-i ja § 22 alusel teeb tööinspektor oma otsused alles pärast valimiste toimumist, nagu vastuvaidlematult järgneb seaduse tekstist, millised aga antud juhul veel polnud toimunud. Järelikult on asutud käesoleva asja lahendamisele seadusliku aluseta, mispärast tööinspektori toimetus kuulub tühistamisele. Edasi toob V. Sock ette, et a/s-i volinik E. Sonin ega ka nimetatud 4 töölisi polnud õigustatud protestiga esinema, ja lõpuks leiab, et ei ole õige tööinspektori seisukoht, millega teda ei loeta käitisetööliseks. Tööl. töölep. sead. § 13 alusel oli V. Soki tööleping üles öeldud, kusjuures ülesütlemistähtaeg pidi lõppema 4. veebr. 1939. a. Seega ta oli omandanud töölise õigused kuni selle päevani, mida tööandja ei võinud enam ühekülgselt tagasi võtta. Oli tööandja kasutanud tööl. töölep. sead. § 13 kolme esimese lõike eeskirju, siis ei võinud ta enam rakendada samas suhtes sama §-i viimase lõike eeskirju, sest need rakenduvad vaid alternatiivselt. Päeva pealt võib vallandada ikkagi ainult siis, kui ülesütlemist enne pole olnud. § 13 viimast lõiget ei saanud aga tööandja kasutada ka selle tõttu, et V. Sock oli haige, mispärast tema uus vallandamine sama seaduse § 14 järgi nelja nädala jooksul polnud võimalik. Kuid oluline on see, et tööandja ei saanud teda ühekülgselt lugeda vallandatuks lühema tähtajaga või tähtajata, kui tööline eelnenud ülesütle misega oli omandanud töölise õigused pikemaks ajaks.

Dir. Sonin jättis vandeadv. E. Sonin'i, elni-
metatud 4 töölise ja ka V. Soku kaebused taga-
järjeta väljaarvatud osas, milles tööinspektor need oli rahuldanud.

Kuuldavasti V. Sock pöördub oma õiguste kaitsmaks Riigikohtu poole.

„Volta“

tehase töölise üldkoosolek peeti 2. märtsil s. a. Koos oli arvukalt käitise töölisi. Tööliskonna päevaküsimustest kõneles Tööliskoja peasekretär L. Metslang. Läbirääkimistel võeti sõna tööaja seaduse muutmise asjas. Samuti peatuti organi-
seerimisküsimuste juures. Leiti, et tuleb koonduda metallitöölise ühingusse.

Võeti vastu otsus, milles avaldatakse protesti kavatsuste vastu muuta 8-tunnilise tööpäeva sea-

dust tööpäeva pikendamise suunas. Eesti tööli-
konnalt ei tohi ära võtta neid vähesed sotsiaal-
seadusi, mis on saavutatud pika võitlusega.

Samuti peetakse tarviliseks palgalise puhkeaja pikendamist 12-le tööpäevale, Tallinna Rahvamaja väljaehitamist ja selle andmist tööliste juhtimisele. Veel võeti vastu otsus, milles nõutakse, et E. T. Kesklidus valitaks uus juhatus kutseühingute eneste poolt ja normaalpõhikirjade kinnitamine ei tohiks enam viibida.

„Orto“ töölised nõuavad põhipalkade tõstmist.

„Orto“ töölise üldkogu koosolekut juhatas K. Allese ja protokollis L. Lindebaum.

Koosolekul leiti, et puhkeae g on liig lühike. Tööliskojale otsustati saata resolutsioon, milles otsustati nõuda tööstuslike käitiste töölise palgalise puhkeaja seaduse muutmist selles mõttes, et palgaline puhkus kestaks 9 päeva ja puhkuse tasu välja maksetaks 3 eelmise kuu kestes teenitud keskmise palga alusel. Puhkeae g tuleb tingimata anda suvekuudel.

Koosolekul oli tähtsaimaks punktiks palgaolude korraldamine. Leiti, et praegune alpagatase on liig madal ja ei võimalda küllaldaselt ärac lamist. Otsustati nõuda palka juure kõigile töölisele, nii et põhipalka tõstetaks ajatöölisel 3—5 senti tunnis. Tükitöölisele nõuti palgakõrgendust vastavalt põhipalga tõusule, nii et tükitöölisel oleks võimalik teenida 50% põhipalgast rohkem.

Põlevkivivagunite tühendamise tasu peaks olema endiselt 3 krooni, kuna praegu maksetakse töö-
lisile vaguni tühendamise eest 2,5 krooni.

Koosolek protestis väiketöösturite kongressil vastuvõetud otsuse vastu, millega tahetakse pikendada tööpäeva 8 tunnilt 10 tunnini. Koosolek leiab selles sotsiaalpoliitilist tagakiusamist ja teeb Tööliskojale ülesandeks selle vastu protestida riigi-
võimu ees.

„Are“ töölised asutavad hoiukassa. Tööaega ei või pikendada.

„Are“ elektromehaanikatehase töölise üld-
kogu koosolekul arutati elavalt tööpäeva pikenda-
mise küsimust. Koosolekul võeti vastu resolutsioon, milles Käsitööstuskoja poolt algatatud aktsioon 8-tunnilise tööpäeva kaotamiseks leiab A/s. „Are“ käitise töölise üldkogu koosoleku poolt üksmeelset eitavat suhtumist. 8-tunniline tööpäev on demo-
kraatliku riigikorra ja rahva heaolu üks tähtsaimaid tegureid, mille kaotamisega langeb rahva kultuuri-
line ja tervislik tase.

Töölisnõukogu aruandes märgiti, et nõukogu töö on annud tulemusi ja käitise juhatus on kõrvaldanud võimaluste piires osa puudusi, milledele on juhitud tähelepanu. Suuremaid tööliskonda puutu-
vaid küsimusi on aga raskem lahendada puudulike sotsiaalseaduste tõttu.

Töölised panevad lootusi raadiotöölise kutseühingule, mis oli hiljuti asutamisel ja millesse „Are“ töölised kuuluvad sajarprotsendiliselt.

Koosolekul arutati lähemalt töölise hoiukassa asutamise küsimust, mis leidis kõikides töölises üksmeelset poolehoidu. Hoiukassa asutamiseks ja põhikirja koostamiseks valiti vastav toimkond.

„Strandelli“ töötulis ei saavutatud kokkulepet.

„Strandelli“ võrguvabriku töölised alustasid töötüli, nõudes 2-kroonise päevapalga alammäära kindlustamist. Kuna poolte vahel ei saavutatud kokkulepet, anti töötüli seaduslik käik.

Tallinna ehitusosakonna tööliste muredest.

Tallinna linna ehitusosakonna käitise tööliste koosolekul võeti vastu resolutsioonid, milles nõuti palgaist puhkust kõigile töölistele, hoolimata sellest, kas nad on ajutised või alatised töölistel. Puhkuse ajal tuleks maksta tasu kolme eelmise kuu keskmise teenistuse alusel. Edasi nõuti vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise seaduse kiiret kehtimapanekut. Korteriküsimuses avaldati soovi, et maju ei peaks asjata maha lõhutama ja suured platsid tühjalt seisma jäetama, nagu see seni on sündinud.

Palgaolude parandamise asjas asuti seisukohale, et selleks tuleb astuda juba aegsasti samme, kuna töötülide lahendamise komisjoni sundotsus ehitusosakonna tööliste kohta lõpeb juba k. a. aprillis.

Palju sõnavõtte ja arutlusi oli n.-n. nõrgajõuliste tööliste pärast, keda kasutatavat sageli täie tööjõu eest. Palka maksetakse neile aga vähe: meestele 95 senti ja naistele 74 senti päevas. Pealeselle tekitas pahameelt asjaolu, et nõrgajõuliste väikest palgast arvatakse maha haigekassamaks. Sellane mahaarvamine on aga seadusevastane. Nende päevane teenistus on nii madal, et seaduse järgi peab tööandja, s. o. linn, maksuma nende eest haigekassamaksu. Nõrgajõulised töölistel on majanduslikult väga raskes seisukorras ja paljudel neist on isegi korteriüürid juba mitu kuud tasumata.

A.-s. O. Kilgase

tekstiilkäitise tööliste üldkoosolekul toimus 3. märtsil. Sellest võttis osa 330 töölist. Käitises töötab praegu 625 töölist.

Aruandega esines töölistmõukogu esimees M. Mälk. Käitises on teostunud ratsionaliseerimine siidiosakonnas, kus on mindud üle 2 teljele, ja puuvillase osakonnas, kus telgedel arv on tõstetud 3-ni.

Käitises on tööd küllaldaselt ja töötatakse täie koormatusega.

Uuteks töölistmõukogu liikme kandidaatideks seati üles 15 töölist: Ausmees, Mälk, Ruus, Kaader, Mittov, Ostra, Pärst, Johanson, Arkkijäpp, Martinson, Luikin, Scheiko, Pikkisaar, Adorf ja Riga. Pealeselle valiti 7-liikmeline valimiskomisjon.

Koosolekul arvustati teravalt töölistmõukogu liikme O. Ruusi tegevust. O. Ruus on E. T. Keskkliidu ajutise juhatause liige.

„Massoprodukti“ 20-liikmeline valimiskomisjon.

„Massoprodukti“ käitise üldkogu koosolekul valiti töölistvanema valimiseks 20-liikmeline valimiskomisjon. Kandidaatideks seati üles J. Kaasik, E. Arro, H. Muidik ja H. Pugi. Töölistvanemale J. Kaasikule avaldati nüüd koosolekul usaldust, kuna ta oli oma vahekorrad E. Mõõbelseppade Kutseühinguga selgitanud. Eelmisel „Massoprodukti“ üldkoosolekul kinkisid töölistel talle umbusalduse märgiks miniatuurse musta kirstu.

Töölistkoga nõunik A. Rening kõneles töölistvanema ülesannetest ja tööaja küsimustest.

Koosolekul võeti vastu resolutsioon, milles koosolek ühines ülelinnalise töölistvanemate koosoleku resolutsiooniga 8-tunnise tööpäeva kaitseks ja leiab, et töölistkonna poolt 8-tunnise tööpäeva saavutamiseks kantud ohvrid ei tohi asjatud olla. Samuti ei tohi kustuda lubadused, mis eesti töölistkonnale selles asjas anti vabariigi loomise ajal.

Koosolek avaldab kategoorilist protesti tööaja pikendamise katsete vastu. Töölistkoda peab astuma mõjuvaid samme selleks, et need katsed ei annaks tulemusi ja et riigivõim pööraks tähelepanu sotsiaalseaduseandluse alal antud lubaduste täitmisele, eriti vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise ja palgalise puhkeaja seaduse parandamise asjas.

A/S. Balti Puuvillast.

Käitises teostunud arstliku komisjoni töö tulemused on töölistkonnale jäänud hiina müüri taha, sest neid ei peetud seni võimalikuks avaldada.

Käitises töötõrvehoid on puudulik, eriti ventilatsiooni suhtes, tööjaotamine ja korraldused näivad puudulikena, vaatamata sellele, et käitises on palgatud suurel hulgal tehnilist personaali, kelle hulgas palgati ka viimati Rauaniidist töölistkonnaga ebaviisaka käitumise tõttu lahkunud meister Bergmann, kes pidavat looma käitises korda.

Käitises töötab suures osas töötellimiste rohkuse tõttu kahes vahetuses, mida on ette näha kuni aprillini.

Käitises töötab 1500 töölist.

Käitise juhatus esitas töölistmõukogule uued tükitöö hinnakirjad 20. veebr. s. a. ühe osakonna tööliste kohta, mis uuel kujul on madalamad 10—21%. Näib, et katsetatakse alustada palkade alandamist. Eeltoodud palkade alandamise vastu esitati tööinspektorile tööliste nimel töölistmõukogu poolt protest.

Töölistmõukogu otsustas eeltoodud arvestades kokku kutsuda käitise tööliste üldkogu koosoleku palgaküsimuse arutamiseks üldises ulatuses, kuna praeguse elukalliduse juures, eriti Balti Puuvilla palkade juures, ei saa olla juttu alandamisest.

28. veebr. käisid majandus- ja sotsiaalministri jutul töölistmõukogu esindajad. Ministreile esitati märgukiri, milles juhiti tähelepanu käitise niidiosakonnas praegu teostamisel olevale tükitööhindade alandamisele. Eesti tööliste palgatase, eriti tekstiiltööstuses, on väga madal ega võimalda inimväärset äraelamist, kõnelemata rahva juurekasvust. Samuti on väljaspool kahtlust, et tööstuse kandevõime võimaldaks palju kõrgemaid palku. Riigivõimu poolt on aasta eest lubatud, niipea kui tööpuudus on võidetud, võimaldada töölistpalkade parandamist, kuid töötülide lahendamise komisjoni otsused jäid elukalliduse ametliku indeksi piiridesse, seega halvenes tööliste olukord, kuna tegelikult elukalliduse tõusust jäi palgatõus tunduvalt maha. Viimati seletati, et tööliste olukorra paranemine on mõeldav ratsionaliseerimise puhul ja tööandja poolt avaldati kokkuleppel majandus- ja sotsiaalministriga deklaratsioon, et kõik ratsionaliseerimises saavad kasud peavad minema palkade alandamiseks ja palkade korraldamiseks. Nüüd aga asub tööandja tööliste olukorra halvendamisele, alandades tööhindu samal ajal, kus elatusmaksimuse vähenemisest ei ole juttugi. Sellest on ka näha, et ministrite nõudmisel antud lubadused jäävad paberile ja et töötasud tahetakse nii alla viia, et ka tööpinge

tõstmise puhul tööliskond ei teeniks paremini kui ta enne on teeninud. Kui riigivõim asub hindade allasurumisele, nagu viimasel ajal on kuulda, siis on karta, et hindade allasurumisele vastab tööandja veel suurema palgakärpimisega. Tööliliste seadusega võimaldatud palgaolude korraldamine Töötulide lahendamise komisjoni abil on liiga raskepärane ja võtab palju aega, vahepeal võidakas töötasud suuresti alla viia, sest kehtivad seadused ei võimalda viivitamatut palgavõitluse alustamist palgakärpimise ärahoidmiseks.

Seepärast palub töölisnõukogu, et riigivõim astuks viivitamatult samme palgakärpimiste tühistamiseks ja uute palgakärpimiste ärahoidmiseks Balti Puuvillavabrikus.

Sotsiaalminister, tutvunud märgukirjaga, lubas teha tööinspeksioonile ülesandeks kontrollida tööandja poolt antud lubaduste täitmist palkade korraldamise ja hindade alandamise alal ja astuda vastavaid samme tööliliste olukorra halvendamise ärahoidmiseks. Majandusminister lubas toetada sotsiaalministrit sellekohase algatuse puhul. Majandusminister rõhutas, et tekstiilsaaduste hindade alandamine ei tohi sündida tööliliste palkade arvel. Mõlema ministriga vahetasid töölisesindajad mõtteid vanuse-invaliidisuse vastu kindlustamise ja palgalise puhkeaja seaduse laiendamise küsimuses.

Samasisuline märgukiri esitati riigisekretäri kaudu ka peaministrile.

Linna trammis

said seni töölised ja teenijad tasuta sõidukaardid, mis olid kehtivad kõigil linna trammi- ja omnibuseliinidel.

Algaval eelarveaastal, alates 1. aprillist, antakse välja kahesugused sõidukaardid. Ühed on endiselt kehtivad kõikidel liinidel, teistega aga ei saa sõita S.-Karja-Kopli omnibuseliinil. Nagu kuulda, antakse piiratud õigustega kaardid trammitöölilistele, kuna laiendatud õigustega kaardid saavad trammiametnikud, -teenijad ja paljud väljaspool trammi seisvad isikud, kellele neid ka seni anti.

Põhjuseks olevat selle liini ülekoormatus sõitjatega. See õiguste kitsendus ja vahetegemine on tööliliste keskel tekitanud pahameelt. Töölilistest tarvitavad mõned üksikud seda liini tööle tulles ja töölt minnes, kuna neid, kellele endised õigused jäävad, on sõitmas rohkem. Ka ei ole see liin, eriti suvisel ajal, sugugi rohkem ülekoormatud kui teised trammi- ja omnibuseliinid.

Paljud eraettevõtjad (näit. Laferme jt.) soodustavad oma tööliliste töötleteketut ja tööltminekut. Raudteetalitus annab Nõmmel elavatele töölilistele ja nende kooliskäivatele lastele tasuta sõidu, olgugi et ka siin on tih-tigi ülekoormatus. Miks linn oma tööliliste õigusi piirab, jääb küll küsitavaks.

Trammikäitise tööliliste üldkogu koosolek on kavatsenud pidada märtsikuu lõpul. Päevakorras on ette nähtud töölisnõukogu tegevuse aruanne ja ümbervalimis-tega seoses olevad küsimused.

Tartus

Raskusi töölisvanemate valimisel.

Tööliskoja esindus Tartus on üheks oma otseseks ülesandeks võtnud töölisvanemate tähtsuse selgitamise ja nende valimisteks kaa-saaitamise käitise töölilise, kus töölisvanem seni veel milgi põhjusel on valimata. Selleks on peetud koosolekuid järgmistele käitistele: metallitööstus „Tehnik“, Kuusiku villa-tööstus, Wengerefeldti saapätööstus, õllefabrik „Livonia“, trüki- ja köitekoda „Maret“, Kaltenbergi nahavabrik, A. Pätsi sadulsepatöös-tus ja Hoppe ja Ko vilditööstus. Töölisvanemad selle aktsiooni tagajärjel on valitud „Li-vonia“ õllefabrikus, „Mareti“ trüki- ja köite-kojas ja Kaltenbergi nahavabrikus, seega kol-mes kohas. Tagajärjed ei ole just uhkusta-miseks. Tundub aga, et seal, kus käitise töö-liskond oma arusaamises nii kaugele on jõud-nud ja kus töölisvanema valimisele erakord-seid takistusi ette ei seata, tööliskond selle võimaluse on juba ära kasutanud. Mõneski kohas on aga tööliliste arusaamine ja omaalgat-us veel väga nõrgal tasemel.

Et Kuusiku villa tööstus on ilma töölisvanemata, seda võib ta tööliskonnale vahest kuidagi andestada, sest ta on valimist kord proovinud, aga on ära hirmutatud, kuna käitis suleti kauemaks kui kuuks ajaks ja töölisvanemat pärast seda tööle tagasi ei võetud. Nüüd töölised kardavad, et kui töö-lisvanem valida, siis järgneb jällegi käitise sulgemine ja selle all tuleb kannatada kõigil. Selle juures peaks töölisil siiski olema selge, et ega tööandjagi oma käitisega nii kergesti mängida või. Tööandja saab käitise seis-misega suurt kahju, kindlasti suuremat kui talle läheb maksma töölisvanem. Käitise seismine ei too kahju mitte ainult sellega, et tööandja selle aja jooksul midagi ei teeni, vaid selle tagajärjel võib ta ka kaotada töötellijad ja sellele teele juba nii kergesti ei minda. Käi-tis peab ju kasu tooma, seepärast pole mõel-dav, et ainult jonn pärast mindaks otsesele kahjule vastu. Kui järgneks käitise sulgemine, siis sel peavad olema oma põhjused — kas vajaline remont, ümberehitus, tööpuudus või muud, mida ei esine mitte igal ajal. Tööli-sed peaksid valima aja, kus midagi sellesar-nast ette mäha ei ole, ja valima töölisvanema, eriti veel sellepärast, et Kuusiku palga- ja töötingimused on tunduvalt halvemad teiste Tartu tekstiilkäitiste omadest.

Energiliselt töölisvanema valimise juure on asunud Sassi puutööstuse töölised. Kuigi sellega kaasnes kohe mitme töölise val-landamine, mõned neist vallandati päeva pealt, ei kohutanud see töölisi, vaid viimasi oldi koosolekul ja protestiks ebaõiglase val-landamise vastu valiti üks päeva pealt val-landatu valimiskomisjoni. Väga taktitult käi-tus tööandja meistritega, kes koosolekuruu-mist muidu ei lahkunud, kui oldi sunnitud sel-leks tarvitama kohal viibiva politseiniku abi. Kas veel mõningaid sekeldusi tekib ja kas töölised suudavad neid ületada, see selgub lähemal ajal.

Omapärase asjaga tulid toime Hoppe vilditöölised. Selgituskoosolekul val-i päris agaralt tunnistasid töölisvanema nad

mise tarviliseks ja andsid allkirju tööinspektorile saadetavale sooviavaldusele. Kui aga tööinspektor koosoleku kokku kutsus töölisanema valimisele käigu andmiseks, siis otustati häälteenamusega töölisanemat mitte valida. Kindlasti pidid siin mingisugused „kõrgemad võimud“ selleks kaasa mõjuma, et töölised loobusid oma esialgsest päris kindlast tahtest.

„Komplikatsioonidega“ toimus „Mareti“ töölisanema valimine. Kuna tööandja südametunnistus nähtavasti ei olnud küllaldaselt rahulik selle institutsiooni vastuvõtmiseks, siis ilmnis õige mitmesuguseid nähtusi tekkiwa „hädahoju“ vastu. Kas oli see tööandja organiseeritud või tingitud ühe töölise enese „õiljast“ arusaamisest, aga viimnegi sõna ja kavatsus selles asjas oli tööandjal täpselt ja kiiresti teada. Spionaaž täitis oma osa. Selle tõttu oli ka võimalus varakult samme astuda „rahu“ jaluleseadmiseks. Enne veel kui saadi tööinspektori poolt koosolek kokku kutsuda, vallandati päeva pealt tööline, kes oli suuremat huvi lasknud paista töölisanema valimise vastu. Sünnimus leidis aset mitte kaua enne jõule ja tabas ema nelja pisikele lapsega — pere ainukest toitjat — pidi seega olema küllalt mõjuv. Vallandamise põhjusi ei avaldatud — isegi mitte vallandatule. Ühenduses vallandamisega aga tekkis ka paar protokollil tööinspektori poolt. Sinnajääjaile oli üht ja teist rääkida kontoris nelja silma all, mida — see pole teiste asi. Töölised olid segaduses, kuid kogusid endid ja viisid valimise siiski läbi. — Süüdi on Tööliskoja esindus! No mina teid õpetan! — nii ütles „Mareti“ kaasomanik Kask ja kaebas politseisse, et Tööliskoja esinduses on peetud koosolek, võetud vastu resolutsioon ja ei tea mis veel kõik ilma loata. Kui üks aus tööstur juba kaebab, üks siis pea ikka palju kurja tehtud olema. Muudkui toimetati ülekuulamise ja kanti asi kohu ette. Kohus käskotsusega karistaski Tööliskoja esinduse esimeest. See ei olnud otsusega rahul ja nõudis asja harilikus korras arutamist. Järgneski õigeksmõistet otsus, millest pikemalt oli juttu möödunud numbris. Raske aga võis olla selle hingepiini, kelle püha viha nõudis kättemaksmist!...

Üldiselt tundub, et kardetakse tööandjat töölisanema valimisega pahandada. Avalikul koosolekul räägitakse peremehe vastutulelikkusest, isegi töölisanema valimise vastu ei olevat tal midagi. Kui aga arvatakse, et nüüdi on „õhk puhas“, siis tulevad külldavale hoopis teised jutud: paljud asjad käitises tahaksid hädapärast korraldamist ja nõuaksid töölisanema kätt, kuid ega ju tohi näidata töölisanema pooldamist, siis teisel päeval see malksab end kohe kurjalt kätte. Ei ole seltsimehi töölise hulgas, on ainult spioonid ja vaenlased, keda peab veel rohkem kartma kui peremeest enmast. Mõned räägivad ka, et töölisanemat oleks küll tarvis, aga kes selle ülesande enda kaela võtab, satub tööandja viha alla.

Tõsi, niikaua kui me töölisanema valimises võtame kuulda tööandja nõu, kelle huvides on töölised tunda vaid seevõrd, kuipalju ta on majanduslikult tulutoov, ja kui me töö-

liste hulgast leiame ainult vaenlasi, ei ole me oma arenemises veel nii kaugele jõudnud, et võiksime olla võimelised aru saama, mis on tarvis teha töölise olukorra parandamiseks ja et töölise huvide kaitsmiseks ei astu keegi pooltki sammu peale töölise eneste ning et just meil enestel tuleb oma olukorra parandamiseks kõik võimalused ära kasutada. Ja kui arvatakse, et kõik sünnib iseendast, ilma et meil enestel oleks tarvis vähegi tõsisemat ülesannet enda peale võtta, siis eksitakse raskesti.

Lõpuks tahaksin märkida, et Tööliskoja esindus Tartus on mõelnud selle aktsiooni läbi viia n.-ü. hoogtöö korras, ilma et tal oleks olnud võimalust üksiku käitise tööliskonda enne selgituskoosolekut vastavalt ette valmistada. On aga selgunud, et nii mõnegi käitise tööliskond nõuab enne veel põhjalikku ettevalmistust kui ta jõuab arusaamiseni, et see kõik sünnib ainult tema enese huvides.

O. K.

Sindis

Ratsionaliseerimine Sindis jätkub. See ilmneb ka selgesti toodangust ja töölise arvust. Tekstiilkäitises on umbes 150 töölist vähem kui aasta tagasi, aga toodang on isegi suurem. Kuuldavasti olevat ka kohalik direktor A. Althausen vallandatud ja ta kolivat Tallinna. Ka käitise usaldusarst dr. Riiso olevat vallandatud. Tööõudmistega minnakse sageli üle võimaluste piiri ja kui tööline ei suuda, siis lubatakse ta vallandada. See nähtus puuvillaosak. viimistlemise jsk. kolkmasina naistööliste pingutusist. Tahetakse töölise higi ja vaevaga seda tasa teha, mis aastate jooksul on valesti tehtud, mil käitist koormati võlgadega. Kohaliku direktori asemel käib nüüd Sindis iga nädal kolm päeva kuulus dir. Vahmann.

Sindi Tekstiilkäitise korterite üüri tõstetakse alates 1. märtsist k. a., nagu käitise korterite üürnikele juba kirjalikult on teatatud. Üür on tõstetud kolmekordseks, hoolimata sellest, et korterid on äärmiselt korrrast ära ja aastaid remontimata. 1937. a. kevadel hr. sotsiaalminister isiklikult kontrollis käitise kortereid ja hiljem kohalik tööinspektor koostas akti pärast korteriolude põhjalikku uurimist, millest nähtub, et korterid enamuses on äärmiselt halvad ja tervisele kahjulikud. Nüüd kolme aasta möödumisel on need veelgi halvenenud, aga üür tõuseb. Härra Vahmann andis küll lubaduse, et hädavajalised remondid tehakse ära. Senini remonditi ainult ametnike kortereid ja näidati seda üldkuludena.

Töökorraldus, isegi riiklik, jätab palju soovida. Sindi, Sindi ümbruse ja Taali valla väikemaapidajad ning popsnikud leidsid talvel tööd Taalis metsatöödel. Tänavu aga toodi üsna varakult mõnikümme töölaagrimest Taali metskonda, tihedalt rahvaga asustatud kohta ja Sindi linna külje alla, hoolimata sellest, et Sindis valitseb äärmiselt terav tööpuudus. Umbruskonna töötud peavad rändama kümnete kilomeetrite taha metsatöödele ja asustamata kohtadesse, kus oleksid võinud töötada töölaagrimehed. Niisugune teguviis on umbruskonnas leidnud teravat hukkamõistmist.

Kutseühinguline tegevus areneb Sindis normaalselt. ETU Sindi osakonna laulukoor katvab korraldada lähemal ajal pidu, milleks eeltööd on käimas.

Tööline.

Viljandis

Viljandi linnavalitsuse chitustööstusl. käitises.

Viljandi linnavalitsus on hädas töölisanema Hundiga, kuna talle ei leita vastavat tööd. Tööd on kokku kuivanud ja käitises on tööl vaid 15 töölise ümber, kes nokitsevad oma erialal. Töölisanemaga on valitud lihttöölise seast. Lihttööd on vähe, — paaril töölisel aedniku juures. Kord pandi Hunt üksi kruusa söeluma, kuid külma tõttu ei saanud sel tööl olla tulemusi. Paaripäevase puhkuse järele saadeti Hunt jälle aedniku juure pargist puud lõikama. Kui töö oli lõppenud, siis leiti 3—4-päevase puhkuse järele jälle mõni „ots“. Kui oli uue linna esindusrestorani avamine, siis arvati heaks ka töölisanem arvata äravalitud 100 linnakodaniku hulka ja kutsuti ta avamisolengust osa võtma. Linnaisadel on endisest töölisanemast kurvad kogemused — kus taheti neist lihtsalt vallandamisega lahti saada. See aktsioon ebaõnnestus täieliselt, nüüd ollakse uue töölisanema vastu heatahtlik ja viisakas.

Narvas

Kreenholmi

käitise töölise üldkogu teiskordne koosolek peeti 19. veebr., millest võttis osa 300 töölist.

Koosolekut juhatasid V. Mölder ja A. Treiberg, protokollis A. Põlts.

Tööliskoja peasekretär L. Metslang kõneles tööliskonna päevaküsimusist ja organiseerimisest.

Võeti vastu resolutsioonid: koosolek leiab vajalike olude koonduda oma kutseühingu ümber, sest tugev ja massiline kutseühinguline organisatsioon on kindlamaks tagatiseks töölise eluliste nõudmistega kaitsmisel palga-vähenduste ärahoidmiseks ja uute võitude saavutamiseks.

Pealeselle nõuti palgalise puhkuse pikendamist 12 päevani, masinate puhastuse aja pikendamist 20 minutilt 1 tunnini, Kreenholmi haiglas kõigi teiste haigete eraldamist nakkushaigustega haigeist, kuna praegu mingit vahet ei tehta, haigla personali suurendamist ja paremat ning suuremal hulgal toitu neile, kes süüa võivad.

Raudteel

Raudtee veojaoskonna käitiste

töölise üldkoosolek peeti 27. veebr. s. a., millest võttis osa 171 töölist.

Koosolekut juhatas V. Kallau. Palgaküsimuses võeti vastu otsused: töölistel, kes töötavad jooksva kilomeetri alusel, tuleb palk viia tükkitöö alusele; pühade ja pühapäevade töö tuleb tasuda 150% kallimalt, võttes aluseks päevapalka. Pealeselle nõuti kaitseriideid töö juures, asetäitjate arvu vähendamist, kellede arv kõigub käitises aasta läbi 40—50 vahel; asetäitjale samasuguse varustuse andmist kui kuteenijailile, õppinud töölise hulgast ametimeeste abide kaotamist jne.

Koosolekul kõneles Tööliskoja peasekretär L. Metslang töökaitsesest ja palgaoludest.

Tööliskogu tegevuse aruandega esines nõukogu esimees V. Hansmann.

Uuteks töölisanemate liikmete kandidaatideks seati üles: Hansmann, Urberg, Kraam, Ruusmaa, Koppel, Raidna, Vilde, Simmisalu, Tofer, Kame ja Peet.

Mujal

Kehra sulfaat-tselluloositehaste

töölise üldkogu koosolek toimus 26. veebr. s. a., millest võttis osa umbes poolsada töölist.

Koosoleku juhatajaks valiti E. Ennok ja juhatajale abiks M. Purret. Protokolljaks valiti A. Johans.

Töölisanemate aruandega kandis ette nõukogu esimees J. Kübarsep. Aruandja toonitas, et töölisanemate senised ettepanekud käitise juhatajale töölise olukorra kerendamise asjus on peaaegu viimseini tagasi lükatud põhjendusega, et sulfaadi hinnad oleval madalad ja puuduvad turg.

Sõnavõttudes koosolijate poolt toodi ette, et esialgseid tükkitööde hindu on tublisti kärbitud ja et selle tõttu töölise teenistus viimasel ajal on vähenenud. Protside koorimise juures valitseb ebaõiglane kord selles mõttes, et ühtedele, s. o. kümnikule lemmikule, antakse koorida jämedamöödulisi prope, kuna teistele aga järjest peenikesi, mis on kaudne palkade reguleerimine — ühtedele rohkem, teistele vähem. Ka ei peeta kinni normaalset tööajast ja mõned töölised püüavad isegi õõseti töötada, hiilides selleks salaja läbi traatiaia tööplatsile. Nende asjaolude tõttu on palgad kujunenud väga erinevaks. Need, kes ei tööta üle 8 tunni ja peavad koorima peenikesi prope, teenivad väga vähe, mille eest neid nimetatakse laiskadeks ja kogu aeg ähvardatakse vallandada. Edasi ei oldud rahul sellega, et käitise sauna peetakse äriliseks ettevõtteks, millest tahetakse kasu saada. Sauna kasutamist peeti kalliks, mistõttu see eriti suurematele perekondadele on üle jõu käiv. Puhuse ja tervise kaitse huvides peaks sauna kasutamine töölisel ja nende perekonnaliikmel olema hoopis tasuta.

Kohalikul töölise korteriolud on väga kehvad. Käitise juhatus pole seni küllalt tähelepanu pööranud töölise korterite ehitamisele. Seni on kortereid ehitatud vaid ametnikele ja meistritele, kuna töölised on vaid mõned üksikud käitise korteris. Eramajades on üürid väga kallid ega jää peaaegu sugugi maha Tallinna üüridest, kuna aga korterid oma väärtuselt on palju halvemad kui Tallinnas. Kohalikele majaoomanikele on käitise poolt sellega võimaldatud lubamatult kõrget teenistust käitise töölise peavarju arvel, kuna aga palgad selle juures on jäetud madalaks. Arvestuse kohaselt on käitise meestöölise keskmine tunnipalk 35 senti, kuid see on ikkagi keskmine, millest on ka palju vähemaid, ja sedagi ei saa tegelikult mitte 8-tunnise tööpäevaga.

Koosolek tegi töölisanemate ülesandeks nõuda kiire korras kõigi eltoodud pahede kõrvaldamist. Ühtlasi otsustati nõuda 10 krooni kuus korteriraha kõigile neile töölisile, kellele pole võimaldatud korterit käitise poolt. Esimesel võimalusel aga asugu käitise ajakohaste tööliskorterite ehitamisele.

Käitise juhatus kava, mis näeb ette töölisele 15 aastaks maa ja vajalise laenu andmist oma elumute ehitamiseks, ei peetud otstarbekohaseks, kuna see kava seob töölisi mõttetult käitise saatusega ja koormab neid väikeste palkade juures üle jõu käivate kohustustega. Käitises vallandamise kor-

ral need töölised satuksid äärmistesse raskustesse. Vallandamise hirmu tekitamisega võidak스 siis töölisi sundida töötama äärmiselt madalate palkadega.

Tööliskoja instruktor H. Isküll kõneles tööliskonna päevaküsimust ja tööliste ühistegevusest. Ühes sellega koosolek pidas tarviliseks töölise astumise kohaliku tarbijateühingu liikmeks ja töölise aktiivset osavõttu ühingu tegevusest.

Kadaka lubjatehases Rakkes

toimusid 22. det. l. a. esmakordselt töölisvanema ja tema asetäitja valimised. Töölisvanemaks valiti A. P a a s, asetäitjaks V. O t s. Tööandja katsus küll valimisi nurja ajada, kui saabus teade tööinspektoriilt, et töölised soovivad töölisvanemat. Käitise juhataja vallandas mõned töölised, keda ta pidas asja algatajaiks. Hiljem, enne valimisi, vallandati kõik töölised. See juba kohutas paljusid, kuid tänu valimiskomisjoni liikmete energilisele tegevusele saadi siiski valimisel nii palju hääletajaid, et valimised õnnestusid järelvalimisteta.

A.-s. „Port-Kunda“

töölise üldkogu koosolek toimus 26. veebr., millest osa võttis 278 töölise.

Aruandega töölisnõukogu tegevusest esines esimees Reiter. Tööliskoja esindaja J. Mikkelson kõneles tööliskonna päevaküsimustest. Võeti vastu resolutsioonid, milles nõuti vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamise seaduse kiiret kehtimapanekut ja käitise töölisele palgalise puhkuse andmist suvel, mitte aga talvel.

Koosolekul seati üles uuteks töölisnõukogu liikme kandidaatideks: Tõlpus, Reiter, Rüütel, Jurtam, Tunnel, Rodi. Praks, Vari, Eenmaa ja Soll. Samad isikud valiti ka valimisi korraldava komisjoni.

Töölisnõukogule tehti ülesandeks hakata organiseerima kohapealset töölise kutseühingut.

Osaline palgatõus Ellamaa turbakäitises.

22. nov. 1938. a. töölise üldkoosolekul võeti vastu palganõudmine, milles esimeses

järjekorras nõuti palgakõrgendust neile töölisele, kellel seda seni veel pole olnud, ja teiseks kõigile madalamapalgalisile töölisele. Nüüd 14-aastase ootamise järele ja töölisnõukogu energilisel kaastöölisel esitas käitise juhatus oma vastutuleku ulatuse, mis töölise nõudeid õige vähe rahuldab. Palku tõsteti järgmiselt: tunnihindu 1—7 snt. tunnis, kuu-töölisel kr. 5.——10.— ja kütteturba laadijail 1,5 snt. vagonetilt. Palgataseme parandamisel ei ole arvestatud nende töölise nõudeid, kellel palgad on üldse tõstmata, samuti naislihttöölise ja meeslihtpäevatöölise nõudeid, väites, et viimaste tööd olevat juhuslikud. Palga tõusu ülemäärade osalisteks on saanud üksikud oskustöölised, enamikul tõsteti palka ainult 1—2 snt. tunnis. Kütteturba laadijate palga tõstmine on veel lahtine ja käitise juhatuses kaalumisel. Käitise juhatus eettepanek nende suhtes on naeruväärt väike (päeva kohta oleks palgatõus keskmiselt ainult 4—6 snt.). Üldiselt ei olda rahul käesoleva palgatõstmisega ja on kaalumisel uue üldkogu koosoleku kokkutuumine töötüli alustamiseks.

Senine ebaõiglane kütteturba saamine on ühtlustatud ja käesolevast aastast alates on käitise juhatus lubanud kõigile aasta töötanud töölisele 2 vngt. kütteturvast aastas.

Veebruarikuus vallandati tööde vähendamise tagajärjel raba- ja jõujaamatöödelt 14 töölise, kes enamikult olid hooajatöölised. Vallandamine sündis töölisnõukogu teadmata.

Iseloomustaval viisil on reageerinud käitise varustuspunkti pidaja töölise üldkogu otsusele, milles hääletati alkoholimüügi vastu, ning hakkas müüma riigiviina ja õlle kõrval ka peenemaid napse.

Möödunud jõulupühadeks said aasta käitises töötanud töölised kinki: töökoja- ning jõujaamatöölised kr. 15.— ja teised kr. 10.—. Ei olnud unustatud ka lapsi, kes said igaüks kr. 10.—.

Mitmesugust

Kutseühingust

Tallinna nahatöölised

Tallinna Nahatöölise Ametiühisuse aasta-peakoosolekul oli koos 150 liikme ümber. Koosolekut juhatas J. Mark ja protokollis A. Kärejõe.

Tegevuse aruandest, mille kandis ette ühingu esimees R. Jõulu, selgus, et juhatus tegevus on viimasel ajal olnud vägagi viljakas, mis ka peakoosoleku poolt leidis üksmeelset heakskiitu. Tulusid on ühingul olnud aasta jooksul kr. 755.— ja kulusid kr. 610.—. Ülejääk — kr. 145.— — otsustati määrata puhkekodu soetamise fondi heaks. Ühingul on nimelt kavatsus soetada maale oma puhkekodu, kus liikmed võiksid veeta vaba aega vabas looduses võimalikult vähesel kulgul. Raha muretsemiseks on käimas avalik

korjandus, mille kaudu on seni laekunud umbes 700 krooni. Sellest on A/S „Globus“ anetanud kr. 255.—.

Kõigile jalanõude valmistamise ja müügi alal tegutsevatele tööstureile ja äripidajatele otsustati saata veel kirjalik palve annetuse saamiseks. Ka Vabariigi Valitsuselt otsustati paluda toetust.

Ühingu sekretär H. Isküll esitas tegevuskava, kusjuures ta rõhutas, et tuleb jätkata intensiivset organiseerimistööd ja usaldusmeeste kaadri kasvatamist, arendada kultuurilist tegevust õpperingide, loengute jne. kaudu ja meelelahutuse osas korraldada pidusid, koosviibimisi ja väljasõite eriringi kaudu, mis juba edukalt tegutseb oma näitetrupiga. Suurimaks kavatsuseks on palgalolude korraldamine, millega tahetakse algust teha kevadel.

Ühenduses sellega võeti vastu eelarve, mis oli tasakaalustatud 1225 kroonile. Liikmemaks jäeti endiseks: meestel 25 ja naistel 15 senti kuus. Matussekassamaksu otsustati võtta liikmeilt ühekordselt 25 senti aastas, kusjuures liikme surma korral maksetakse toetust kr. 30.— ja liikmete perekonnaliikme surma korral kr. 20.—.

Käsitööstuskoja taotlust käsitöölise väljarvamine asjus 8-tunnilise tööpäeva seaduse alt peeti kahjulikuks ja vastuvõtmatuks töölisile ning selle talustamiseks otsustati astuda samme valitsuse ees.

Juhatuse ümbervalimisel valiti endisist juhatuse liikmeid tagasi: A. Simson, R. Jõulu, H. Isküll, A. Priks ja M. Sõrmus, kuna uutena pääsidi juhatusse E. Suits ja P. Pihlak „Globusest“.

Revisjonikomisjoni valiti endisist J. Mark, A. Pleesi, M. Põltsam, A. Tähe ja uuna J. Koch.

Juhatus valis hiljem ametite jaotusel uueks esimeheks A. Simson'i ja esim. abiks E. Suits'u. Sekretäriks valiti H. Isküll ja sekr. abiks R. Jõulu, kassapidajaks A. Priks ja abiks P. Pihlak.

Nahatöölise ülelinnaline koosolek.

Tallinna Nahatöölise Ametiühisuse poolt kokkukutsutud ülelinnalisel nahatöölise koosolekul 5. märtsil „Tööliseatris“ kõnele sid: Tööliskoja peasekretär rvl. L. Metslang — Tööaja küsimusest, käsitledes tööpäeva pikkuse ajaloolist arengut. Ühingu sekretär H. Isküll kõneles organiseerimisest ja töölise päevaküsimusist. Ühingu juhatuse liige R. Jõulu esitas ühingu poolt kohaseks peetavaid palganõudmisi, mis keskmiselt olid koo vastatud 30% kõrgemad kui on praegused palgad.

Koosolekust võttis osa ligi 500 inimest. Vastuvõetud resolutsioonides rõhutati, et 8-tunniline tööpäev tuleb kindlalt ellu viia ja kõvendada selleks otstarbeks senist järelevalvet. Sihiks peab olema tööpäeva lühendamise kooskõlas mehaanilise töövõime suurenemisega.

Kingsepa ja rätsepa tööalade hooajaliseks tunnistamist ei peetud põhjendatuks, kuna nii jalanõusid kui ka riideid vajatakse aasta läbi.

Avaldati lootust, et Vabariigi Valitsus ei luba mingit tagasikiskumist sotsiaalseaduseandluses ja et ta edendab seda.

Haiguskindlustuse laiendamine kõigile palgategenijaile ja vanaduse-invalidsuse ning järelejäänute kindlustuse elluviimine tunnistati kiireloomuliseks.

Nahatöölise praegused palgad leiti olevat liig madalad ja praegusele elumaksumusele mitte vastavad ning nõuti palkade tõstmist kutseühingu ettepanekute kohaselt.

Palgad peaksid olema ülelinnalises kõrgis ettevõtteis ühtlased, mispärast peeti vajalikuks alustada seaduslikku töötüli üheaegselt kõrgis käitis.

Neis väikekäitis, kus puuduvad töölise valitud esindajad töölisanemate näol, peeti tarviliseks, et töölised volitaksid oma

esindajaks kutseühingu, kellele jääks õigus töötüli alustada.

Kutseühingulist organiseerimist peeti tarviliseks jätkata, kusjuures otsustati tunnistada märtsiku organiseerimise kuuks ja kutsuti üles kõiki nahatöölisi astuma kutseühingu liikmeks.

Käsitööstuskoja asjus võeti vastu järgmine resolutsioon:

„Käsitööstuskoja algatus 8-tunnilise tööpäeva seaduse muutmise asjus tunnistada tagurlikuks ja põhjendamatuks, millega püütakse häirida stabiilset töötamist ning kasvata töötä töölisi käsitöölise ja väiketöökodades töötajate keskel.

Käsitööstuskoda, kelle maksu maksjad on praeguste seaduste põhjal suurelt osalt käsitöölised, peaks teeskätt käsitöölise huve kaitsma ja leidma võimalusi, et käsitöölisele oleks kindlustatud stabiilne töötamine läbi aasta. Oma ettepanekuga kaitseb ta täiesti nende huve, kes massiliselt palgatöölisi tarvitavad, ja et nad neid ei tarvitseks kasutada pikemal perioodil, kus töötajale langeksid osaks muud sotsiaalsed hüved, siis püütakse töötada tulevikus ainult hooajati, s. o. müügi-hooajal, missugune kavva on seega käsitöölise huvide vastane.

Koosolek nõuab Käsitööstuskoja likvideerimist ja tema tegevuse lõpetamist seaduseandlikul teel.“

Liinitöölise suur koosolek Tallinnas.

Kindlaid seisukohti tööpäeva pikendamise vastu.

Pühapäeval, 26. veebruaril, peeti Tallinnas „Raudtee tee- ja ehituse kuu- ja päevatöölise kutseühingu“ peakoosolek, millest osa võtma oli kogunenud liinitöölisi üle riigi nii suurel määral, et Tallinna „Raudteelaste Kodu“ ruumid olid koosolijate poolt täis kiilunud. Koosoleku tähtsaimaks küsimuseks kujunes seisukohta võtmise 10-tunnise tööpäeva kehtimapaneku kavatsuse kohta liinitöödel suvekuudel. Küsimust valgustas lähemalt juhatuse liige E. Peterson. Tööaja suurendamise kavatsus leidis koosolijate poolt kõige ägedamat ja kindlamat vastupanu, mille kinnituseks võeti täielises üksmeeles vastu vastavasisuline protestiresolutsioon. Lisaks sellele otsustati esitada teede- ja sotsiaalministrile töölise vastuseisu lähemaks põhjendamiseks märgukirjad, millele kõik koosolijad ka isiklikult alla kirjutasid.

Kutseühingu tegevuse aruande esitas ja majanduslike ning teenistuslike küsimuste üle kõneles kutseühingu sekretär A. Saul. Ettekande kohta võeti vastu otsused, milles rõhutati vajadust madalalpalgaliste riigiteenijate ja kõigi raudtee päevatöölise palkade tõstmiseks, prii korteri õiguslikele töölisele raudtee korterite andmiseks või korteriraha maksmiseks, kõigile raudtee päevatöölisele palgaliite puhkeaja võimaldamiseks ja riievarustuse väljajaandmise alal majandusliku surutuse ajal kehtima pandud kärpimiste ära kaotamiseks.

Organiseerimisküsimuste üle esines koosolekul pikema ettekandega Tööliskoja peasekretär L. Metslang, kelle kõnet jälgiti suu-

rima huviga ja kviteeriti tänuga. Eelseisva kutseühingute ümberkorraldamise kavadega seoses võeti peakoosoleku poolt vastu otsus, millega tunnustati otstarbekohaseks kutseühingu liitumine paralleelühinguga ja anti selleks juhatarese vastavad volitused, kuid sooviti ka tulevikus omada küll ühist, kuid teistest raudtee töolistest olenematut iseseisvat liinitöölise kutseühingut.

Kutseühingu juhatus ja revisjonikomisjon valiti tagasi endises koosseisus. Juhatusse kuuluvad seega J. Raavel, E. Muna, A. Saul, A. Pukspuu, E. Peterson ja J. Kivistik. Kutseühingu auliikmeks valiti kutseühingu üks vanimaid liikmeid ja kauaaegne Tartu jaoskonna esindaja Kristjan Selgis, kes praegu on juba pensionil.

Tallinna Omavalitsuse Töölise ja Teenijate Üldühing

kavatseb oma kümneaastase tegevuse tähistamiseks märtsikuu lõpus välja anda vastava albumi ja korraldada liikmetevahelise koosviibimise.

Tallinna Tänavaraudteelaste Ühingu

peakoosolekul 20. veebruaril k. a. otsustati ühingu põhikiri muuta pikanimeliseks „Trammi-omnibuse teenijate ja töölise kultuurühinguks“. See olevat tingitud kutseühingu seadusest, mis ei võimalda edaspidi mitme kutseühingu olemasolu ühes tööstusharus või kutsealal.

Kas on siis tingimata vajaline mitme ühingu olemasolu? Kas linna töölised ja teenijad ei või koonduda ühise kutseühingu ümber, et ühisel jõul harrastada oma kultuurilisi üritusi? Või on siin tahe takistuseks kutseühingulisele tööle ellu kutsuda n.-n. „kollane ühing“? Need küsimused on tekkinud linna töölise hulgas selle otsuse tagajärjel.

Toidu- ja maitseainete töölised nõuavad 8-tunnist tööpäeva. Juhatusse valiti 5 töölisanemat.

Eesti toidu- ja maitseainete töölise kutseühingu korralisel aastapeakoosolekul vastuvõetud resolutsioonides nõuti 8-tunnise tööpäeva kõrvalekalduvat teostamist ja tööaja seaduse teostamise järelevalve kõvendamist. Samuti võeti vastu resolutsioon ootõkkeelu seaduse kaotamise vastu pagari-tööstuses. Töökaitse- ja sotsiaalseaduste teostamiseks nõuti üldse kõvemat kontrolli.

Edasi leiti, et praegused korteriüürid on liig kõrged ega vasta töölise sissetulekuile. Koosolek ühines üürnike seisukohtadega ja loodab, et neid arvestatakse.

Koosolekul ettekantud tegevusaruandest selgus, et ühing on tegutsenud elavalt pagari-, kondiitri-, leivatöölise ja väljavedajate palgaolude parandamiseks. Palgaolude selgitamiseks valiti eriline komisjon. Aasta jooksul oli rida palgalikumisi tubaka- ja šokolaadivabrikuis, kus saavutati osaliselt palgaolude parandamist.

Pealeselle on taotletud töötingimuste parandamist, lahendatud kutseoskuse ja organiseerimise küsimusi, korraldatud rida loenguid, kursusi ja arendatud tegevust meelelahutuslikus osas.

Uude juhatusse valiti E. Loot, J. Mägestik, J. Arumäe, J. Kruusimägi, A. Seks, V. Tedre, B. Sürje, M. Esmann ja E. Eisberg. Sellega on juhatusse valitud 5 töölisnõukogu liiget.

Revisjonikomisjoni valiti J. Hanson, J. Raiem ja J. Väljataga. Pealeselle valiti 7-liikmeline kultuurtoimkond ja 5-liikmeline naisringi juhatus.

Tekstiiltöölised tahavad liituda alammeistrite ühinguga.

Eesti Tekstiiltöölise Ühingu viimasel ülemaalisel juhatare koosolekul otsustati Tekstiilalammeistrite Ühingu teha ettepanek liitumiseks E. Tekstiiltöölise Ühinguga. Ettepanekut põhjendatakse sellega, et alammeistrid olevat õieti õppinud töölised ja nende huvid ei erine üksteisest kuigi palju.

Saeveskitöölise koosolek.

Tallinna saeveskitöölised arutasid ülelinnalisel koosolekul oma majanduslikke ja sotsiaalpoliitilisi küsimusi. Koosolekul selgus sõnavõttudest, et saeveskitöölise palgaolud vajavad parandamist. Selleks otsustati organiseeruda kutseühingusse. Tallinnas töötab umbes 400 saeveskitöölise.

Tallinna puusepad nõuavad 30% palgakõrgendust.

Puuseppade osakonna üldkoosolek peeti Tallinna rahvamaja ruumes. Koosolekul oli peamiseks huvipunktiks palgaolude parandamise küsimus. Juhatare poolt oli koostatud üksikasjaline puusepatööde hinnakiri, mis koosolekul vastu võeti. Tööde hinnakirja otsustati veel täiendada.

Uue tööde hinnakirja järgi tõuseksid puuseppade palgad umbes 30%.

Pealeselle nõuti koosolekul vastuvõetud resolutsioonides, et kõik ehitustöölised kuuluksid haiguskindlustuse alla. Ületundide tegemine suvekuudel tuleks kaotada ja ära võtta selleks vastav võimalus, muutes praegu kehtivat seadust, mis võimaldab ületundide tegemist.

Sadamatöölise olukord vajab parandamist.

Pärnu sadamatöölise koosolekult.

Pärnu sadamatöölise ühingu korralisel üldkoosolekul ettekantud aruandest selgus, et ühing on kasvanud ja jatkanud võitlust sadamatöölise haiguskindlustuse ja tööolude parandamise eest.

J. Mihkelson kõneles sadamatöölise päevamuredest, leides, et sadamatöölised peavad kuuluma haiguskindlustuse alla. Samuti tuleb sadamatöölise kohta kehtima panna töö- ja tervishoiu-määrused. Sellekohane konventsioon on meil alles ratifitseerimata. Koosolekul arvati, et sadamatöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustust tuleb parandada ja keskmist päevapalka tõsta.

Uude juhatusse valiti J. Muuk, E. Lerch, A. Paju, J. Tomson, R. Tui, A. Vaide, J. Saidla, A. Strickholm, J. Lepik ja H. Pajusalu.

Ühingu ol 3-est vanimast liikmest koosnev n.-n. aukohtumeeste instituut. Surma läbi lahkunud aukohtumehe asemele valiti Jüri Peterson. Pealeselle on aukohtumeesteks A. Vilu ja H. Päärmann.

Lõpuks valiti 18-liikmeline pidutoimkond. Ühingu juures tegutseb oma näitetrupp, mis on edukalt esinenud Pärnus ja selle ümbruskonnas.

E. T. Ü. Narva osak, aastakoosolek.

Pühapäeval, 26. veebr. s. a., peeti Narvas K/s. „Võitleja“ ruumes E. T. Ü. N. O. aastakoosolek. Koosoleku juhatajaks valiti V. Mõlder, kirjatoimetajaks A. Põlts ja G. Maslov.

Koosolek kinnitas 1938. a. aruande ja 1939. a. eelarve 5000 kr. suuruses.

Valiti uus 9-liikmeline juhatus: V. Mölder, A. Põlts, A. Treiberg ja G. Maslov (Kreenholmist), T. Süda ja R. Triikmann (linavabr.), G. Gorjunov ja T. Nurk (Kalevist), K. Vist (A./S. Villist). Ametite jaotusel sai esimeheks V. Mölder, sekretäriks G. Maslov.

Revisjonikomisjoni valiti O. Rant, R. Tuha, Egorov, Kalviste ja Arnold Põlts.

Viljandi Töölisühingu aastaüldkoosolek.

26. veebr. s. a. toimus aastaüldkoosolek, kus oli arutusel ühingu ellu puutuvaid küsimusi. Tunnis-

tati vajaliseks organiseerimistöös kaasa tömmata ühingusse ka kätiste töölisi ja luua kontakt kohalike töölisvanematega. Samuti tunnistati tarviliseks propageerida kollektiivlepingute kehtimapanemist ja ergutada töölistes huvi ühistegevuse vastu. Liikmemaksuks määrati meestele 2 kr. ja naistele 1 kr. aastas. Ühingu juhatusse valiti 5 liiget: J. Robas, A. Koitla (uus), P. Puis, J. Jürgenson ja H. Muni (uus). Endistest liikmetest ei pääsnud juhatusse V. Malin ja M. Roht. Et Viljandi Töölisühingus on umbes 75% ehitustöölisi, siis pooldavad ehitustöölised iseseisva ühingu asutamist. Samuti on ka juhatuses ehitustöölise enamus. Samuti pooldavad ehitustöölised, et üldühing likvideeritaks, sest liikmeid, kes ühegi kutseala alla ei kuulu, ei ole üldse olemas.

Riigikohtu tegelus

Kas tööline kaotab pensioniõiguse, kui ta ei teata tööõnnetusest?

Riigikohus seletas, et TTS § 407 väljendatud nõue paneb vigasaanud tööliste peale tõsise kohustuse, see asjaolu on väljaspool kahtlust. Sellane nõue on väga põhjendatud, sest viivitamatu ja kiire teatamine õnnetusjuhtumist võimaldab otsustada, kas õnnetusjuhtum on tingitud tööst, nagu õieti tähendab ringkonnakohus, missugusest asjaolust on huvitatud ettevõtja või kindlustusselts, kes õnnetusjuhtumi eest on vastutav. Kuid viivitamata teadaandmisest ettevõtjale ja võimudele õnnetusjuhtumist ei ole huvitatud ainult õnnetuse eest vastutavad isikud, vaid ka vigasaanu ise, sest vastasel korral on ka temal raskendatud või koguni võimatuks tehtud tõendada, et ta terviserike on seoses õnnetusjuhtumiga. Ka sellest asjaolust on tingitud TTS § 407 kategooriline nõue, et vigasaanu peab viivitamata teatama temaga asetleidnud õnnetusjuhtumist. Kuid sellest hoolimata on

eksklik seisukoht, et kui vigasaanu seda seaduse nõudmist ei täida, et ta siis minetaks õigused, mis TTS temale pakub. Sellasele seisukohale võiks asuda ainult siis, kui seadus seda expressis verbis väljendaks. Seda seadus ei tee ega võigi teha, sest põhjused võivad olla väga mitmesugused, mispärast vigasaanu igakord mõllimise kohustust täita ei suuda, kas või asjaolu, et terviserike avaldub alles mõne aja pärast ja ometigi võib see olla seoses ja tingitud tööst või õnnetusjuhtumist. Tähendab, ainuke vigasaanule kahjulik tagajärg asjaolust, et ta õnnetusjuhtumist ei ole teatanud TTS § 407 kohaselt, võib olla temale risk, et ta tasust jääb ilma, kui tal ei lähe korda tõendada, et terviserike ja tööjõu vähenemine on tingitud õnnetusjuhtumist. Ringkonnakohtu seisukoht, et miteteatamine veel teisel viisil võiks vigasaanut kahjustada ja talt isegi võtta õiguse abiraha või pensioni saamiseks TTS määruste kohaselt, on TTS § 407 rikkumine.

Uusi „Tööliskoja Teataja“ kollektiive.

KAASTÖÖ

Kollektiivselt tellisid „Tööliskoja Teataja“ moodunud kuul järgmiste kätiste töölisid:

A/S. „Volta“,
Raudtee veojaoskond,
Klaasipuhujate kutseühing.

LUGEJAILE.

Kuna „Tööliskoja Teataja“ nr. 1 — 1939. a. trükk on täiesti läbi müüdud, palume kõiki lugejaid, kes ei soovi nimetatud üksiknumbrit alal hoida, see kaanehinna eest toimetusele tagasi saata, et saaksime rahuldada selle numbriga suhtes uusi tellijaid.

Toimetus.

„Tööliskoja Teataja“ järgmisse numbrisse palume saata hiljemalt 27. märtsiks s. a., et järgnev number saaks pühadeks ilmuda.

Toimetus.

„TÖÖLISKOJA TEATAJA“

levik näitab järjekindlat tõusu ja ületab juba 2000 eksemplari. Palume kõiki ajakirja sõpru jätkata uute tellimiste vastuvõtmist. Käesolevat numbrit on trükitud 2300 eksemplari.

A.-S. „VOLTA TEHASED“

TALLINN, SOO T. 27

KODUKESKJAAM TEL. 477-06

Elektrimasinad ja -aparaadid

Transformaatorid

Elektriga keevituse seaded

Soojaõhuküte

NÕUANNE ELEKTRIFITSEERIMISEL

Iga haigekassa ja kutseühingu liige lugegu „Tööd ja Tervist“.
Kõik haigekassade tegelased levitagu „Tööd ja Tervist“.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

TEGEVTOIMETAJA L. JOHANSON. VASTUTAV TOIMETAJA K. LUKK.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:

Aastas 150 senti
6 kuu peale 75 „
3 kuu peale 40 „
Välismaale aastas . . . 200 „
Üksiknumber 15 senti.

Kuulutuste hind:

1 lhk. Kr. 50.—
1/2 „ „ 25.—
1/4 „ „ 12.50
1/8 „ „ 7.25
Teksti ees 50% kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41, krt. 3, II korral. Telefon 448-35.

